

Dziś w numerze:

Tekst projektu
KONSTYTUCJI
Polskiej
Rzeczypospolitej
Ludowej

GAZETA TORUNSKA

Organ Komitetu
Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej

Rok V

Toruń, poniedziałek 28 stycznia 1952 r.

Nr 24 (1090)

*Polska Rzeczpospolita Ludowa
jest republiką ludu pracującego.
Polska Rzeczpospolita Ludowa
nawiązuje do najszczytniejszych
postępowych tradycji Narodu
Polskiego i urzeczywistnia idee
wyzwoleńcze polskich mas pra-
cujących.*

Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stanowiąc będzie Wielką Kartę utrwalonych na zawsze osiągnięć i zdobyczy ludu polskiego

Przemówienie Prezydenta Bolesława Bieruta na posiedzeniu Komisji Konstytucyjnej
dnia 23 stycznia 1952 r.

Zakończyliśmy pierwszy, wstępny etap prac nad projektem nowej Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Obecnie projekt ten wchodzi na tory dyskusji ogólnonarodowej.

Jakie zadania mamy w tym okresie do spełnienia? Są to zadania niezwykle ważne i odpowiedzialne.

Winniśmy jak najczynniej włączyć się do akcji uświadamiania masom pracującym — jak wielką, przełomową, historyczną treść zawiera w sobie projekt nowej Konstytucji, jakie znaczenie ma on dla całego narodu.

Konstytucja jest dokumentem o zasadniczym znaczeniu, ustala bowiem podstawowe zasady ustroju społecznego i państwowego — zasady, którymi kieruje się naród i państwo. Ujmuje ona prawa zasadnicze w formie niezwykle zwartych, ścisłych, nader zwięzłych artykułów Konstytucji. Podstawowym więc zadaniem dyskusji ogólnonarodowej jest spopularyzowanie, wyjaśnienie najszerszym masom olbrzymiej wagi i rewolucyjnej treści politycznej i społecznej, która zawarta jest w każdym artykule projektu Konstytucji i zwłaszcza w całości tego dokumentu.

Czym jest w istocie swej ten projekt Konstytucji, czym winna stać się dla narodu nowa Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej?

Nowa Konstytucja ma być ujęta w formę powszechnego prawa Wielką Kartą zwycięskich osiągnięć i utrwalonych na zawsze zdobyczy społecznych polskiego ludu pracującego, który stał się rzeczywistym gospodarzem swego kraju, jedynym i wolnym twórcą losów narodu, gwarantem jego rosnącej siły, niezawodną ostoją jego wielkiej przyszłości. W suchych na pozór artykułach projektu Konstytucji zawarty jest w istocie ogólny wynik i bilans wielkiej historii walk klasowych i wyzwoleniczych polskich mas ludowych, którym na przestrzeni ostatnich 70 lat przodowała polska klasa robotnicza — walk długich i ciężkich, ale uwieńczonych zwycięstwem. Od rozpaczliwych walk i buntów chłopskich, od walk najświetlejszych i postępowych ludzi z ciemnotą i reakcją, od Konstytucji 3 maja 1791 r., konstytucji nieureczywistnionej, której pamięć mimo to w ciągu półtora wieku naród czcił jako pierwszy wyłom — nikły jeszcze i niepewny — ale podważający tyranie przywilejów magnacko-szlacheckich — ciągnie się poprzez okres międzywojenny i okres okupacji hitlerowskiej, usłana setkami tysięcy ofiar spośród najlepszych, długa, znojna, pełna bohaterstwa i poświęcenia droga walki o wolność, o prawa dla ludu, o władzę ludu.

Nowa Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stanowić będzie dla narodu Wielką Kartę zwycięstwa w tej walce o wyzwolenie narodowe i społeczne, o zrzucenie kajdan obcej niewoli, o zrzucenie kajdan kapitalizmu, o sprawiedliwość społeczną, o socjalizm.

Naszym zadaniem — członków Komisji Konstytucyjnej oraz wszystkich produkujących działaczy i bojowników społecznych — jest uświadomić tę drogę, tę walkę i to zwycięstwo masom pracującym i całemu narodowi w okresie obecnej dyskusji ogólnonarodowej, aby ta Wielka Karta zdobyczy ludu polskiego stała się ich nieodłączną własnością, aby podniosła na wyższy szczebel ich świadomość narodową i społeczną.

Poniemy więc projekt Konstytucji w masy, wyjaśnimy jego wielką, przełomową treść całemu narodowi, aby został przez naród przyjęty jako jego prawo najwyższe — prawo narodu wolnego i zwycięskiego, prawo narodu przekształcającego swe życie i swoją historię w imię pomysłowości własnej, w imię pomysłowości wszystkich narodów.

Niech nowa Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, przyjęta i zatwierdzona przez Naród Polski, stanie się orzechem i sztandarem w dalszej naszej walce o całkowite wyzwolenie człowieka, o utrwalenie pokoju, o zwycięstwo Socjalizmu!

Uchwała Komisji Konstytucyjnej w sprawie ogólnonarodowej dyskusji nad projektem Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Sejm Ustawodawczy, powołując Komisję Konstytucyjną, postanowił w najszerszym zakresie zapewnić udział w dyskusji nad projektem Konstytucji ludowi pracującemu miast i wsi, wszystkim obywatelom, całemu Narodowi.

Projekt Konstytucji, to projekt ustawy zasadniczej naszego państwa demokracji ludowej, państwa, w którym cała władza należy do ludu pracującego miast i wsi. Konstytucja mieć będzie ogromne znaczenie dla dalszego umocnienia i rozwoju osiągnięć narodu polskiego, budującego socjalizm — dla dalszego zespolenia naszego narodu — dla utrwalenia niepodległości i suwerenności naszego państwa ludowego i zwiększenia jego wkładu w dzieło utrwalenia pokoju na całym świecie. Projekt Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej niewątpliwie stanie się przedmiotem najwyższego, bezpośredniego zainteresowania najszerszych mas ludowych, które wiedzą, że są gospodarzami w swoim kraju — że to one kształtują oblicze swojego państwa — że na nich spoczywa odpowiedzialność za dalszy rozwój narodu, za ustanowienie form państwowych oraz praw i

obowiązków obywatelskich najlepiej zabezpieczających wolność, siłę i rozkwit Ojczyzny.

Komisja Konstytucyjna wzywa do najszerszego udziału w dyskusji nad projektem Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i zwraca się do obywateli o zgłaszanie wniosków, poprawek i uwag do tego projektu.

Komisja Konstytucyjna zgodnie z Ustawą Konstytucyjną z dnia 26 maja 1951 r. i w celu zapewnienia najdogodniejszych warunków dla przeprowadzenia szerokiej, ogólnonarodowej dyskusji, a w szczególności dla zgłaszania przez obywateli wniosków, poprawek i uwag, uchwała co następuje:

1. Projekt Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ogłoszony będzie w dniu 27 stycznia 1952 r.

2. Dyskusja ogólnonarodowa nad ogłoszonym projektem Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej trwać będzie od dnia ogłoszenia projektu do dnia 6 kwietnia 1952 r.

3. Wnioski, poprawki i uwagi do projektu Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej

Ludowej mogą być zgłaszane przez obywateli w ciągu całego okresu trwania dyskusji ogólnonarodowej nad projektem:

a) bezpośrednio do Komisji Konstytucyjnej (adres: Warszawa, Sejm Ustawodawczy, ul. Wiejska),

b) do prezydiów rad narodowych gminnych, dzielnicowych, miejskich, powiatowych, wojewódzkich, lub

c) do redakcji dzienników i czasopism oraz do „Polskiego Radia”.

4. Prezydium rad narodowych, redakcje dzienników i czasopism oraz „Polskie Radio” przesyłać będą otrzymywane od obywateli wnioski, poprawki i uwagi do Komisji Konstytucyjnej, która je rozpatrzy w dalszym toku swoich prac.

Komisja Konstytucyjna wyraża głębokie przekonanie, że najszerszy udział mas pracujących w ogólnonarodowej dyskusji nad projektem Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przyczyni się do wszechstronnego omówienia i przyswojenia sobie przez miliony obywateli zasad nowej Konstytucji, która będzie wyrazem woli narodu i prawem najwyższym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Serdeczne pożegnanie min. A. Wyszyńskiego

WARSZAWA (PAP). W nocy na 25 bm. opuścił Warszawę, udając się do Moskwy przewodniczący delegacji ZSRR na VI sesję ONZ minister Spraw Zagranicznych Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich Andrzej Wyszyński z małżonką. Ministrowi Wyszyńskiemu towarzyszyli: sekretarz generalny Ministerstwa Spraw Zagranicznych ZSRR — B. F. Podcerob i dyrektor gabinetu ministra — I. I. Łobanow.

Na ozdobionym polskimi i radzieckimi flagami dworcu w Warszawie ministra Wyszyńskiego zegnali: prezes Rady Ministrów — J. Cyrankiewicz, wicepremier — A. Zawadzki, minister Obrony Narodowej, Marszałek Polski — K. Rokossowski, minister Spraw Zagranicznych — St. Skrzyszewski, podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów — J. Berman, sekretarz KC PZPR — F. Mazur i E. Ochab oraz przedstawiciele Rady Narodowej m. st. Warszawy.

Na dworcu obecni byli charge d'affaires ZSRR w Polsce — D. I. Zaikin i attache wojskowy — generał I. K. Kazak w otoczeniu członków ambasady. Obecni byli także przedstawiciele dyplomatyczni państw zaprzyjaźnionych.

Licznie przybyli przedstawiciele ludności warszawskiej zpotowali opuszczającemu Warszawę ministrowi Wyszyńskiemu burzliwa owacja.

Do granicy polsko-radzieckiej ministrowi Wyszyńskiemu towarzyszyli:

minister pełnomocny w Ministerstwie Spraw Zagranicznych — M. Wierna i dyrektor protokołu dyplomatycznego MSZ — E. Bartol.

Thunnie przybyli na dworzec mieszkańcy Stolicy, aby pożegnać odjeżdżającego do Moskwy ministra Spraw Zagranicznych ZSRR — Andrzeja Wyszyńskiego.

Gdy przybywa minister Wyszyński w towarzystwie premiera Cyrankiewicza — wybucha entuzjazm. Minister Wyszyński serdecznie pozdrawia lud Stolicy. W odpowiedzi padają okrzyki: „Niech żyje nieugięty bojownik o pokój — minister Andrzej Wyszyński”, „Niech żyje wielki Związek Radziecki — ostoja pokoju i wolności narodów”.

Zrywają się wciąż nowe okrzyki na cześć wielkiego przyjaciela narodu polskiego, Chorążego pokoju — Józefa Stalina, na cześć Prezydenta RP — Bolesława Bieruta. „Sta—lin — Bierut — Po—kój” — skanduje z mocą lud Stolicy.

Minister Wyszyński zęga się serdecznie z przedstawicielami władz Polskiej Ludowej, z członkami ambasady ZSRR i przedstawicielami placówek dyplomatycznych państw zaprzyjaźnionych. Gdy przy nieustannych watach zgromadzonych tłumów minister Wyszyński wsiada do pociągu — rozbrzmiewa melodia Międzynarodówki.

Narodowy Plan Gospodarczy w r. 1951 został wykonany KOMUNIKAT PKPG

Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego ogłosiła komunikaty o wykonaniu NPG na r. 1951 w trzech kwartałach 1951. PKPG ogłasza obecnie komunikat o wykonaniu NPG w całym r. 1951 i w związku z tym nie ogłasza odrębnego komunikatu o wykonaniu planu w IV kwartale.

Rok 1951 stanowił okres znacznych osiągnięć w realizacji zadań Planu 6-letniego, zwłaszcza w dziedzinie przemysłu i budownictwa. Jednocześnie jednak wystąpiły trudności w realizacji planu, wynikające przede wszystkim z niedoładania rolnictwa

za potrzebami związanymi z szybkim tempem socjalistycznego uprzemysłowienia.

Według tymczasowych danych wykonanie Narodowego Planu Gospodarczego w r. 1951 kształtuje się następująco:

I. Produkcja przemysłowa

Plan produkcji przemysłu socjalistycznego na rok 1951 wg wartości w cenach niezmiennych został wykonany w 100,8 proc., a wartość produkcji przemysłowej wzrosła o 24,4 proc. w porównaniu z rokiem 1950. Plan produkcji przemysłu wielkiego i średniego został wykonany w 101,6 proc., a wartość produkcji tego przemysłu wzrosła o 21,2 proc. w porównaniu z r. 1950. Wartość produkcji przemysłu wielkiego i średniego osiągnęła poziom około 270 proc. w po-

rownaniu z r. 1938. Przekroczenie zadań planu produkcji przemysłowej na rok 1951 poważnie zwiększonego w porównaniu z Planem 6-letnim, oznacza osiągnięcie wartości produkcji przemysłowej o 13 proc. większej niż ustalały zadania Planu 6-letniego na rok 1951.

Wykonanie planu produkcji przedsiębiorstwa przemysłowe, podległe poszczególnym ministerstwom przedstawia się następująco:

	proc. wykonania planu	w porównaniu z r. 1950 w proc.
Ministerstwo Górnictwa	102	113
Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego	100	121
Ministerstwo Przemysłu Chemicznego	105	129
Ministerstwo Przemysłu Lekkiego	103	122
Ministerstwo Przemysłu Rolnego i Spożywczego	100	121
Ministerstwo Przemysłu Drobniego i Rzemiosła	115	194
Przedsiębiorstwa przemysłowe Ministerstwa Handlu Wewnętrznego	86	109
Przedsiębiorstwa przemysłowe Min. Leśnictwa	107	122
Przedsiębiorstwa przemysłowe Min. Kolei	95	125
Przedsiębiorstwa przemysłowe Min. Transportu Drogowego i Lotniczego	84	150
Przedsiębiorstwa przemysłowe Min. Budownictwa Przemysłowego	104	258
Przedsiębiorstwa przemysłowe Min. Budownictwa Miast i Osiedli	114	253
Przedsiębiorstwa przemysłowe Min. Oświaty	96	186
Przedsiębiorstwa przemysłowe Min. Zdrowia	107	147

(Dalszy ciąg na stronie 2)

Narodowy Plan Gospodarczy w roku 1951 został wykonany

(Dokończenie ze str. 1)

Wykonanie planu produkcji ważniejszych artykułów przemysłowych przedstawia się następująco:

	proc. wyk. planu	w porówn. z r. 1950 w proc.
Węgiel kamienny	101	105
Koks	101	106
Przerób ropy naftowej	106	146
Sól kamienna	101	101
Energia elektryczna (CZE)	101	118
Rudy żelaza	101	114
Rudy cynku surowe	100	115
Cynk	100	104
Samochody ciężarowe	103	328
Maszyzny i narzędzia rolnicze w tonażu	118	127
Maszyzny i urządzenia dla przem. chemicznego	100	175
Maszyzny wirujące	107	169
Kable słaboprądowe	120	133
Aparatura rozdzielcza i zabezpieczeniowa wysokiego napięcia	104	232
Aparatura rozdzielcza i zabezpieczeniowa niskiego napięcia	110	207
Elektrody węglowe	101	138
Soda kaustyczna	100	110
Supertomasyna	101	152
Barwniki	109	115
Penicylina	154	266
Garbniki syntetyczne	108	174
Przedzia sztucznego jedwabiu	101	111
Włókno cięte	106	137
Celuloza	100	115
Papier	100	115
Tkaniny bawełniane	101	107
Tkaniny wełniane	102	109
Tkaniny jedwabne	101	115
Skóry twarde	109	115
Skóry miękkie	111	131
Obuwie skórzane	110	141
Meble	109	131
Zapałki	100	107
Szkló okienne	103	104
Porcelana stołowa	108	123
Porcelana elektrotechniczna	102	126
Papierosy	106	118
Mydło	100	104
Cukierki wszelkie	119	140
Wino	117	149
Masło	107	143
Mąka pszenna	122	149
Mąka żytnia	102	107

Pomimo wykonania planu jako całości, w zakresie niektórych artykułów plan produkcji nie został w pełni wykonany.

Ministerstwo Górnictwa nie wykonało w pełni planu produkcji ropy naftowej (86 proc. planu).

Ministerstwo Przemysłu Ciężkiego nie wykonało w pełni planu produkcji stali surowej (99 proc.), surowki (97 proc.), wyrobów walcowanych (99 proc.), obrabiarek do metali i drzewa (93 proc.), parowozów (93 proc.), traktorów (75 proc.), rowerów (99 proc.).

Ministerstwo Przemysłu Chemicznego nie wykonało w pełni planu produkcji sody kałcyonowanej (95 proc.).

Ministerstwo Przemysłu Lekkiego nie wykonało w pełni planu produkcji cmentu (93 proc.).

Nie zostały osiągnięte zadania planu w dziedzinie wzrostu produkcji cukru (79 proc. planu) w związku z nieurodzajem buraka cukrowego i w zakresie mięsa (77 proc. planu) w

związku z niewykonaniem planu skupu.

Mimo niewykonania planu w zakresie niektórych artykułów, produkcja ropy naftowej była o 8 proc. wyższa w porównaniu z r. 1950, stali surowej o 11 proc., surowki o 6 proc., wyrobów walcowanych o 13 proc., obrabiarek do metali i drzewa o 41 proc., parowozów o 10 proc., traktorów o 3 proc., rowerów o 10 proc., sody kałcyonowanej o 18 proc., cmentu o 7 proc. W wyniku wzrostu wydajności pracy i zmniejszenia norm zużycia surowców, materiałów pomocniczych i paliwa uzyskano w r. 1951 dalsze poważne obniżenie kosztów własnych. Koszty własne w cenach porównywalnych w zakresie ministerstw przemysłowych obniżone zostały łącznie o około 4,6 proc. w porównaniu z r. 1950. Plan obniżki kosztów własnych nie został jednak w całości wykonany, głównie wskutek niewykonania w pełni zadań w dziedzinie obniżenia zużycia materiałowego.

II. Wprowadzenie nowej techniki do przemysłu

Rok 1951 stanowił okres poważnych osiągnięć w dziedzinie wprowadzania nowej techniki do przemysłu, a zwłaszcza w zakresie podjęcia produkcji nowych wyrobów przemysłowych, opanowania nowych procesów technologicznych i mechanizacji.

Uruchomiono produkcję wielu nowych nie produkowanych dotychczas wyrobów, a w szczególności: kombajny węglowych, wrębniarek na podwoziu gąsienicowym, ładowarek „Kaczy dziób”, wind wiertniczych dla przemysłu naftowego, szeregu nowych typów obrabiarek jak np. tokarki kątarki TSF 50, tokarki karuzelowej IKCE 2500, strugarki wzdłużnej 1-stojakowej SWJ 125 i strugarki (dłutownicy) do kół zębatych ZD6/50, kotłów typu La Monta, maszyny papiernicze, pras mimosirowe wyc NS-40 t, wagonów osobowych 66 W, wagonów samowyładawczych, platform 6-osiołowych 48 W, szeregu nowych typów maszyn rolniczych jak siewników ciągnikowych KR 25/300, młocarni BWPC, nowych typów staków: parowozów 4800 DTW, trawlerów 450 DTW, ługotrailerów, 100 W. Uruchomiono montaż samochodów osobowych „Warszawa” oraz samochodów ciężarowych „Lublin”. Podjęto produkcję kwasu siarkowego z krajowych anhydrydów, nowych rodzajów żywic syntetycznych w oparciu o krajowy surowiec, produkcję półkoks, karbonundu, specjalnych elektrod węglowych, włókna sztucznego „Polan” — Gorzów, celulozy wiskozowej, szklę pianową, cmentu szybkospawnego i wiele innych ważnych dla gospodarki narodowej wyrobów przemysłowych.

Dokonano znacznego postępu w dziedzinie wprowadzania i opanowania nowoczesnych, wysokowydajnych procesów technologicznych oraz w dziedzinie mechanizacji robót ciężkich i pracochłonnych.

Na podstawie wprowadzania nowej techniki osiągnięto poprawę wskaźników techniczno-ekonomicznych. W szczególności w elektrowniach zmniejszono w porównaniu z r. 1950 zużycie węgla na wytworzenie 1 kWh energii elektrycznej o 10 proc., zwiększono stosowanie węgla niskogatun-

kowych i mułu z 80 proc. w 1950 r. do 87 proc. w r. 1951. W przemyśle hutniczym stopień wykorzystania czasu kalendarzowego wielkich pieców wzrósł o 3 proc. w porównaniu z rokiem 1950, stopień wykorzystania czasu kalendarzowego stalowni martenowskich o 4 proc., mimo niewykonania w pełni zadań planu w tym zakresie, produkcja z 1 m kw powierzchni trzona pieca na dobę wzrosła o ok. 6 proc., stopień wykorzystania czasu kalendarzowego zespołów walcarek o około 3 proc., uzysk produkcji gotowej ze wsadu surowego o około 3 proc. W przemyśle metali nieżelaznych osiągnięto podniesienie uzysku przy przetopie cynku katodowego o 5,5 proc. i obniżenie braków w walcownikach metali nieżelaznych z 7,2 proc. do 2,3 proc. W przemyśle budowy maszyn ciężkich produkcja na obrabiarkę produkcyjną wzrosła o 10 proc., w przemyśle motoryzacyjnym o 26 proc., w przemyśle obrabiającym o 15 proc., w przemyśle maszyn rolniczych o 13 proc., w przemyśle odlewniczym uzysk gotowej produkcji ze wsadu metalicznego wzrósł o 4 proc., a braki zmniejszono o 13,5 proc. W przemyśle bawełnianym wydajność na krosno-godzinie wzrosła o około 2 proc. w porównaniu z r. 1950, a udział I gatunku tkanin podniósł się z 68 proc. do 76 proc.

Pomimo osiągnięć w dziedzinie techniki stwierdzić należy, że tempo wprowadzenia nowej techniki w niektórych gałęziach przemysłu nie było dostateczne, zwłaszcza w zakresie wprowadzenia mechanizacji oraz zmodernizacji harmonogramami uruchamiania produkcji nowych wyrobów względnie wykonania prototypów i prób w skali półtechnicznej. Stwierdzić należy również niedostateczną dbałość w niektórych gałęziach gospodarki narodowej o upowszechnienie stosowania wynalazków i usprawnień oraz przodujących metod pracy.

III. Inwestycje i budownictwo

Łączna kwota nakładów inwestycyjnych brutto w cenach porównywalnych wzrosła o około 38 proc. w porównaniu z r. 1950.

Nakłady inwestycyjne w poszczegól-

nych działach gospodarki narodowej w cenach porównywalnych wzrosły w porównaniu z r. 1950 następująco: w przemyśle o około 40 proc., w budownictwie o około 45 proc., w

w rolnictwie i leśnictwie o około 19 proc., w komunikacji i łączności o około 36 proc., w obrocie towarowym o około 30 proc., w gospodarce komunalnej o około 19 proc., w gospodarce mieszkaniowej o około 89 proc. w urządzeniach socjalnych i ku uraialnych o około 17 proc.

Najwyższy stopień wykonania planu inwestycyjnego na rok 1951 osiągnięto w zakresie przemysłu, gospodarki komunalnej i mieszkaniowej. Pewne opóźnienia w realizacji inwestycji wystąpiły w zakresie urządzeń socjalnych i kulturalnych.

Osiągnięto poważny postęp w dziedzinie usprawnienia projektowania inwestycji, dokumentacji technicznej i wykonawstwa budowlanego. Pozwoliło to na przyspieszenie oddania do użytku nowych zdolności wytwórczych i obiektów i szybszy wzrost majątku trwałego w gospodarce narodowej.

W zakresie ministerstw przemysłowych oddano do użytku w r. 1951 ogółem 135 obiektów przemysłowych, w tym 32 duże i 58 średnich. Szereg spośród tych obiektów, opartych na nowoczesnym poziomie techniki, ma podstawowe znaczenie dla dalszego rozwoju gospodarki narodowej a w szczególności nowa stalownia w hucie „Częstochowa”, wielki piec „B” w hucie Kościuszkow, hale montażowe Fabryki Samochodów Osobowych na Żeraniu, hale montażowe Fabryki Samochodów Ciężarowych w Lublinie, Fabryka Kwasu Siarkowego w

IV. Produkcja rolna

W rolnictwie realizacja zadań planowa osiągnęła stan 1.499, tj. wzrost o 28 proc. w porównaniu z rokiem 1950. Plan kontraktacji produktów roślinnych, który obejmował 1349,7 tys. ha różnych upraw, wykonano na obszarze 1271,7 tys. ha, co stanowi 94,2 proc. planu. Ogólny obszar zakontraktowanych roślin był o około 42 proc. większy niż w roku 1950.

Rok 1951 stanowił okres dalszego poważnego rozwoju gospodarki socjalistycznej w rolnictwie. Globalna wartość produkcji rolnej gospodarki socjalistycznej, tj. gospodarstw państwowych i spółdzielni produkcyjnych wzrosła w cenach niezmienionych o około 51 proc. w porównaniu z r. 1950, w tym wartość produkcji Państwowych Gospodarstw Rolnych o około 26 proc. Powierzchnia użytków rolnych w gospodarce socjalistycznej osiągnęła około 15 proc. ogólnej powierzchni użytków rolnych kraju.

Osiągnięte plony PGR, pomimo wyników niższych od planowanych, przekroczyły w zakresie pszenicy o około 31 proc. poziom osiągnięty średnio dla całego rolnictwa, plony żyta o około 15 proc., jęczmienia — o około 17 procent, owsa — o około 13 proc. Zbiory ziemniaków w PGR wzrosły w porównaniu z r. 1950 w zakresie czterech zbóż o około 25 proc., strączkowych na ziarno o 34 proc., rzepaku i rzepiku o 97 proc., ziemniaków o 4 proc. Nie osiągnięto planowanego wzrostu zbiorów buraków cukrowych. Ze zbiorów w r. 1951 w Państwowych Gospodarstwach Rolnych nadwyżka do sprzedaży rynkowej czterech zbóż wynosi ogółem o 28 proc. więcej, niż ze zbiorów w roku 1950, ziemniaków o 54 proc., żywa wołowego o 39 proc., żywa cielęcego o 114 proc., żywa wieprzowego o 23 proc., mleka o 42 proc., ryb o 18 proc.

Wzrost pogłowia w PGR wg stanu na dzień 30. VI. 1951 r. został osiągnięty tyż również w zakresie bydła (o 22 procent w porównaniu z odpowiednim okresem ubiegłego roku), jak i trzody chlewnej (o 15,4 proc.) i owiec (o 50,5 proc.). Zaopatrzenie PGR w nawozy sztuczne wzrosło ogółem o około 19 proc. w porównaniu z rokiem 1950. Liczba państwowych ośrodków maszynowych osiągnęła na dzień 31. XII. 1951 stan 260, co stanowi wzrost w porównaniu z r. 1950 o około 70 proc. Liczba traktorów w państwowych ośrodkach maszynowych na dzień 31. 12. 1951 r. osiągnęła stan 9,325 jednostek przeliczeniowych, co stanowi wzrost w porównaniu z rokiem 1950 o około 3 proc., w zakresie wapna nawozowego o około 17 proc. Zaopatrzenie całego rolnictwa w sezonie jesiennym wzrosło w porównaniu z rokiem 1950 o około 14 proc., w zakresie wapna nawozowego o około 34 proc.

Liczba traktorów w całym rolnictwie w przeliczeniu na traktory o mocy 15 KM wzrosła według stanu na koniec roku o 28 proc. w porównaniu z rokiem 1950.

W r. 1951 zrealizowano dalszy etap elektryfikacji wsi. Liczba gromad objętych elektryfikacją zwiększyła się o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

V. Komunikacja i łączność

Przewozy towarowe wszystkimi środkami transportu (kolejowego, wodnego i samochodowego) wzrosły w 1951 r. ogółem o około 14 proc. w porównaniu z r. 1950. Przewozy towarowe na kolejach normalnotorowych wzrosły ogółem o około 10 proc. w porównaniu z r. 1950. Zażądunek na kolejach normalnotorowych wzrósł w porównaniu z rokiem 1950 w zakresie węgla i koks o 4 proc., rud i piły o 25 proc., cmentu o 5 proc., ropy i przetworów naftowych o 28 proc., materiałów drzewnych i wyrobów z drzewa o 4 proc. Przewozy osobowe na PKP wzrosły ogółem o około 17 proc., w porównaniu z rokiem 1950. Organizacja przewozów kolejowych i sprawność kolei, zwłaszcza w okresie letnim nie zawsze była jednak zadowalająca.

VI. Obroty handlowe

Całość obrotów handlu detalicznego (państwowego, spółdzielczego i prywatnego) w cenach bieżących wzrosła ogółem o około 11 proc. w porównaniu z r. 1950. Obroty uspołecznionego handlu detalicznego osiągnęły około 125 proc. poziomu z 1950 r. w tym obroty aparatu państwowego około 161 proc. poziomu z 1950 r. Obroty aparatu żywnościowego wzrosły w cenach bieżących o około 67 proc. w porównaniu z r. 1950. W wyniku wzrostu obrotów handlu uspołecznionego udział jego w obrotach detalicznych osiągnął około 93 proc. ogólnych obrotów, wobec około 83 proc. w roku 1950.

Dostawy aparatu uspołecznionego do sieci detalicznej, liczone w cenach bieżących, wzrosły w porównaniu z rokiem 1950 ogółem o około 23 proc., w tym: artykułów rolno-spożywczych o około 22 proc., artykułów przemysłowych o około 24 proc. Dostawy te wzrosły w zakresie mąki pszennej i żytniej o około 13 proc., mleka o około 5 proc., masła o około 56 proc., jaj o około 8 proc., cukru o około 16 proc. tkanin wełnianych (łącznie z konfekcją) o około 3 proc., tkanin jedwabnych (łącznie z konfekcją) o około 24 proc., tkanin lnianych (łącznie z konfekcją) o około 4 proc., obuwia skózanego o około 18 proc., mydła do prania o około 23 proc., proszku do prania o około 24 proc. Nie osiągnięto natomiast zadań planu w zakresie sprzedaży mięsa i tłuszczów (poza ma-

siem), a z artykułów przemysłowych w zakresie tkanin bawełnianych. Szybko wzrastające zapotrzebowanie rynku na artykuły żywnościowe nie zostało jednak w pełni pokryte we wszystkich artykułach. Na tle niedoborów mięsno-tłuszczowych oraz w związku z posuchą miały miejsce pewne zakłócenia w zaopatrzeniu ludności miejskiej, które zostały spotęgowane przez działalność elementów spekulacyjnych oraz przez wrogą dywersyjną plótkę.

Trudności te zostały w końcu roku w znacznym stopniu opłanowane przez uregulowanie zaopatrzenia w mięso i tłuszcz, pewne zwiększenie skupu żywności, planową organizację skupu ziemniaków i zwiększoną podaż towarów w okresie świątecznym.

Sięć placówek handlu uspołecznionego na szczeblu detalu wzrosła o około 19 proc., w porównaniu z rokiem 1950. W roku 1951 nastąpił poważny wzrost sieci aparatu żywnościowego. Sieć placówek żywnościowego wzrosła o około 34 proc. w porównaniu z 1950 r.

W dziedzinie skupu przez aparat uspołeczniony osiągnięto w r. 1951 wzrost w porównaniu z 1950 r. w zakresie skupu zbóż o około 19 proc., w znacznej mierze w wyniku skrócenia okresu skupu jesiennego, mleka o około 34 proc., owoców o około 133 proc., warzyw o około 10 proc. Nie osiągnięto natomiast planowanego wzrostu w porównaniu z r. 1950 w zakresie skupu żywności, jaj i drobiu.

Wzrost pogłowia w PGR wg stanu na dzień 30. VI. 1951 r. został osiągnięty tyż również w zakresie bydła (o 22 procent w porównaniu z odpowiednim okresem ubiegłego roku), jak i trzody chlewnej (o 15,4 proc.) i owiec (o 50,5 proc.). Zaopatrzenie PGR w nawozy sztuczne wzrosło ogółem o około 19 proc. w porównaniu z rokiem 1950.

Liczba państwowych ośrodków maszynowych osiągnęła na dzień 31. XII. 1951 stan 260, co stanowi wzrost w porównaniu z r. 1950 o około 70 proc. Liczba traktorów w państwowych ośrodkach maszynowych na dzień 31. 12. 1951 r. osiągnęła stan 9,325 jednostek przeliczeniowych, co stanowi wzrost w porównaniu z rokiem 1950 o około 3 proc., w zakresie wapna nawozowego o około 17 proc. Zaopatrzenie całego rolnictwa w sezonie jesiennym wzrosło w porównaniu z rokiem 1950 o około 14 proc., w zakresie wapna nawozowego o około 34 proc.

Liczba traktorów w całym rolnictwie w przeliczeniu na traktory o mocy 15 KM wzrosła według stanu na koniec roku o 28 proc. w porównaniu z rokiem 1950.

W r. 1951 zrealizowano dalszy etap elektryfikacji wsi. Liczba gromad objętych elektryfikacją zwiększyła się o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdzielni produkcyjnych objętych elektryfika-

cją wzrosła o 3 proc. w porównaniu z r. 1950 i osiągnęła stan 12.863 gromady. Liczba ośrodków gospodarczych spółdziel

Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Projekt uchwalony dnia 23 stycznia 1952 r. przez Komisję Konstytucyjną

Polska Rzeczpospolita Ludowa jest republiką ludu pracującego.

Polska Rzeczpospolita Ludowa nawiązuje do najszczytniejszych postępowych tradycji Narodu Polskiego i urzeczywistnia wyzwolenie polskiego mas pracujących.

Polski lud pracujący pod przewodnictwem robotniczo-chłopskiej walczącej walczy o wyzwolenie z niewoli narodowej, narzuconej przez pruskich, austriackich i rosyjskich zaborców — kuzaków, tak samo jak walczył o zniesienie wyzysku polskiego kapitalistów i obszarników.

W okresie okupacji Naród Polski toczył nieustępliwą, bojęcą walkę z krwawym najazdem hitlerowskim. Historyczne zwycięstwo Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich nad faszystami wyzwoliło ziemie polskie, umożliwiło polskiemu ludowi pracującemu zdobycie władzy i stworzyło warunki narodowego odrodzenia Polski w nowych, sprawiedliwych granicach. Na wieczne czasy powróciły do Polski Ziemię Wschodnią.

Wcielając w życie wiekopomne wskazania Manifestu z dnia 17 lipca 1944 r. i rozwijając jego zasady programowe, władza państwa — dzięki ofiarnym i twórczym wysiłkom polskiego ludu pracującego, w walce z zaciętkim oporem robotników starożytności — dokonała wielkich sukcesów społecznych. W wyniku rewolucyjnych walk zbrojnych obalona została władza kapitalistów i obszarników, walczyło się państwo demokracji ludowej, kształtuje się i umacnia ustroj społeczny, odpowiadający interesom i dążeniom najszerzego mas ludowych.

Zasady prawne tego ustroju ustanawia Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Podstawę obecnej władzy ludowej w Polsce stanowi sojusz robotniczy z chłopstwem pracującym. W sojuszu tym kierowniczą rolę należy do klasy robotniczej jako produkującej społeczeństwa, opierającej się na rewolucyjnym dorobku robotniczym i międzynarodowym ruchu robotniczym, na historycznych doświadczeniach zwycięskiego budownictwa socjalistycznego w Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, w całym państwie robotników i chłopów.

Wypełniając wolę Narodu Polskiego i zgodnie ze swym pojęciem — Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej walczy o umocnienie państwa ludowego jako podstawowej siły, zapewniającej najpełniejszy rozkwit Narodu Polskiego, jego niezależność i suwerenność, przyspieszania rozwoju politycznego, gospodarczego i kulturalnego Ojczyzny oraz wzrostu jej siły, pogłębiania uczuć patriotycznych, jedności i zwartości Narodu Polskiego w walce o dalsze polepszenie stosunków społecznych, o całkowite zniesienie wyzysku człowieka przez człowieka, o urzeczywistnienie wielkich idei socjalizmu, zacieśniania przyjaźni i współpracy między narodami, opartej na sojuszu i braterstwie, które łączą dziś Naród Polski z ludami pokój narodami świata w dążeniu do wspólnego celu: umocnienia państwa ludowego jako podstawowej siły, zapewniającej najpełniejszy rozkwit Narodu Polskiego, jego niezależność i suwerenność.

Wypełniając wolę Narodu Polskiego i zgodnie ze swym pojęciem — Sejm Ustawodawczy Rzeczypospolitej Polskiej walczy o umocnienie państwa ludowego jako podstawowej siły, zapewniającej najpełniejszy rozkwit Narodu Polskiego, jego niezależność i suwerenność, przyspieszania rozwoju politycznego, gospodarczego i kulturalnego Ojczyzny oraz wzrostu jej siły, pogłębiania uczuć patriotycznych, jedności i zwartości Narodu Polskiego w walce o dalsze polepszenie stosunków społecznych, o całkowite zniesienie wyzysku człowieka przez człowieka, o urzeczywistnienie wielkich idei socjalizmu, zacieśniania przyjaźni i współpracy między narodami, opartej na sojuszu i braterstwie, które łączą dziś Naród Polski z ludami pokój narodami świata w dążeniu do wspólnego celu: umocnienia państwa ludowego jako podstawowej siły, zapewniającej najpełniejszy rozkwit Narodu Polskiego, jego niezależność i suwerenność.

Rozdział 1.

USTRÓJ POLITYCZNY

Art. 1.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa jest państwem demokratycznym.
2. W Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej władza należy do ludu pracującego miast i wsi.

Art. 2.

1. Lud pracujący sprawuje władzę państwową przez swych przedstawicieli, wybieranych do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i do rad narodowych w wyborach powszechnych, wstępnych, bezpośrednich, w głosowaniu tajnym.
2. Przedstawiciele ludu w Sejmie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i w radach narodowych są odpowiedzialni przed swymi wyborcami i mogą być przez nich odwołani.

Art. 3.

Polska Rzeczpospolita Ludowa:
1) stoi na straży zdobyczy polskiego ludu pracującego miast i wsi, zabezpiecza jego władzę i wolność przed siłami wrogimi doń,
2) zapewnia rozwój i nieustanny wzrost sił wytwórczych ludu przez jego uprzemysłowienie, przez likwidację zacofania gospodarczego, technicznego i kulturalnego,
3) organizuje gospodarkę planową, opierając się na przedsiębiorstwach, stanowiących własność społeczną,
4) ogranicza, wyłącza i likwiduje klasy społeczne, żyjące z wyzysku robotników i chłopów,
5) zabezpiecza stały wzrost dobrobytu, zdrowotności i poziomu kulturalnego mas ludowych,
6) zapewnia wszechstronny rozwój kultury narodowej.

Art. 4.

1. Prawa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej są wyrazem interesów i woli ludu pracującego.
2. Ścisłe przestrzeganie praw Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest podstawowym obowiązkiem każdego organu państwa i każdego obywatela.
3. Wszystkie organy władzy i administracji państwowej działają na podstawie przepisów prawa.

Art. 5.

Wszystkie organy władzy i administracji państwowej opierają się w swej działalności na świadomym, czynnym współdziałaniu najszerzego mas ludowych i obowiązane są:

- 1) zdawać narodowi sprawę ze swej działalności,
- 2) uważnie rozpatrywać i uwzględniać słuszne wnioski, żądania i życzenia obywateli w myśl obowiązujących ustaw,
- 3) wyjaśniać masom pracującym zasadnicze cele i wytyczne polityki władzy ludowej w poszczególnych dziedzinach działalności państwowej, gospodarczej i kulturalnej.

Art. 6.

Siły zbrojne Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej stoją na straży suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego, jego bezpieczeństwa i pokoju.

Rozdział 2.

USTRÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY

Art. 7.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa, opierając się na uspołecznionych środkach produkcji, wymiany, komunikacji i kredytu, rozwija życie gospodarcze i kulturalne kraju na podstawie narodowego planu gospodarczego, w szczególności przez rozwój państwowego przemysłu socjalistycznego, rozstrzygającego czynnika w przekształcaniu stosunków społeczno-gospodarczych.

2. Państwo posiada monopol handlu zagranicznego.

3. Zasadniczym celem planowej polityki gospodarczej Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest stały rozwój sił wytwórczych kraju, nieustanne podnoszenie poziomu życiowego mas pracujących, umacnianie siły, obronności i niezależności Ojczyzny.

Art. 8.

Mienie ogólnonarodowe: złoża mineralne, wody, lasy państwowe, kopalnie, drogi, transport kolejowy, wodny i powietrzny, środki łączności, banki, państwowe zakłady przemysłowe, państwowe gospodarstwa rolne i państwowe ośrodki maszynowe, państwowe przedsiębiorstwa handlowe, przedsiębiorstwa i urzędnictwa komunalne — podlega szczególnej trosce i opiece państwa oraz wszystkich obywateli.

Art. 9.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa planowo wzmacnia współpracę gospodarczą między miastem i wsią na podstawie braterskiej współpracy robotników i chłopów.

2. W tym celu Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia nieustanny wzrost produkcji przemysłu państwowego, służącej wszechstronnemu zaspokajaniu potrzeb wytwórczych i konsumpcyjnych ludności wiejskiej, jednocześnie planowo wpływając na stały wzrost towarowej produkcji rolnej, która zapobiega przemysłowi w surowce, a ludność miejską w żywność.

Art. 10.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa otacza opieką indywidualne gospodarstwa rolne pracujących chłopów i udziela im pomocy — w celu ochrony przed wyzyskiem kapitalistycznym, zwiększenia produkcji, podwyższenia poziomu rolniczo-technicznego oraz podniesienia ich dobrobytu.

2. Polska Rzeczpospolita Ludowa udziela szczególnego poparcia i wszechstronnej pomocy powstającym na zasadzie dobrowolności rolniczym spółdzielniom produkcyjnym — jako formom gospodarki zespolonej. Dzięki zastosowaniu metod najbardziej wydajnej wspólnej uprawy i mechanizacji pracy gospodarka zespolowa umożliwia pracującym chłopom osiągnięcie przełomu w produkcji i jest środkiem do całkowitego usunięcia wyzysku na wsi oraz do szybkiego i znacznego podniesienia jej dobrobytu i kultury.

3. Głównymi formami poparcia i pomocy państwa dla rolniczych spółdzielni produkcyjnych są: państwowe ośrodki maszynowe, dające możność stosowania nowoczesnej techniki oraz tanie kredyty państwowe.

Art. 11.

Polska Rzeczpospolita Ludowa popiera rozwój różnych form ruchu spółdzielczego w mieście i na wsi oraz udziela mu wszechstronnej pomocy w wypełnianiu jego zadań, a własności spółdzielczej jako własności społecznej zapewnia szczególną opiekę i ochronę.

Art. 12.

Polska Rzeczpospolita Ludowa uznaje i ochrania na podstawie obowiązujących ustaw indywidualną własność i prawo dziedziczenia ziemi, budynków i innych środków produkcji chłopów, rzemieślników i chałupników.

Art. 13.

Polska Rzeczpospolita Ludowa poręcza całkowitą ochronę oraz prawo dziedziczenia własności osobistej obywateli.

Art. 14.

1. Praca jest prawem, obowiązkiem i sprawą honoru każdego obywatela. Pracą swoją, przestrzeganiem dyscypliny pracy, współzawodnictwem pracy i doskonaleniem jej metod lud pracujący miast i wsi wzmacnia siłę i potęgę Ojczyzny, podnosi dobrobyt narodu i przyspiesza całkowite urzeczywistnienie ustroju socjalistycznego.

2. Przewodnicy pracy otoczeni są powszechnym szacunkiem narodu.

3. Polska Rzeczpospolita Ludowa coraz pełniej wprowadza w życie zasadę: „od każdego według jego zdolności, każdemu według jego pracy“.

Rozdział 3.

NACZELNE ORGANY WŁADZY PAŃSTWOWEJ

Art. 15.

1. Najwyższym organem władzy państwowej jest Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
2. Sejm jako najwyższy wyraziciel woli ludu pracującego miast i wsi urzeczywistnia suwerenne prawa narodu.
3. Sejm uchwała ustawy oraz sprawuje kontrolę nad działalnością innych organów władzy i administracji państwowej.

Art. 16.

1. Posłów na Sejm wybieraą obywatele według okręgów wyborczych w stosunku: jeden poseł na 60.000 mieszkańców.
2. Ważność wyboru posła stwierdza Sejm.
3. Poseł nie może być pociągnięty do odpowiedzialności sądowej ani aresztowany bez zgody Sejmu, a w okresie kiedy Sejm nie obraduje — bez zgody Rady Państwa.

Art. 17.

1. Sejm obraduje na sesjach. Sesje Sejmu zwołuje Rada Państwa co najmniej dwa razy do roku. Rada Państwa obowiązana jest zwołać sesję również na pisemny wniosek jednej trzeciej ogólnej liczby posłów.
2. Pierwsza sesja nowoobranego Sejmu powinna być zwołana w ciągu miesiąca od dnia wyborów.

Art. 18.

1. Sejm wybiera ze swego grona Marszałka, wicemarszałków i komisje.
2. Marszałek lub w jego zastępstwie wicemarszałek kieruje obradami i czuwa nad tokiem prac Sejmu.
3. Obrady Sejmu są jawne. Sejm może uchwalić tajność obrad, jeżeli wymaga tego dobro państwa.
4. Porządek prac Sejmu, rodzaj i liczbę komisji określa regulamin, uchwalony przez Sejm.

Art. 19.

1. Sejm uchwała narodowe plany gospodarcze na okresy kilkuletnie.
2. Sejm uchwała corocznie budżet państwa.

Art. 20.

1. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje Radzie Państwa, Rządowi i posłom.
2. Ustawy, uchwalone przez Sejm, podpisują Przewodniczący Rady Państwa i jej Sekretarz. Ogłoszenie ustawy w Dzienniku Ustaw zarządza Przewodniczący Rady Państwa.

Art. 21.

Sejm może wyłonić komisję dla zbadania określonej sprawy. Uprawnienia i tryb działania komisji ustala Sejm.

Art. 22.

Prezes Rady Ministrów lub poszczególni ministrowie obowiązani są do udzielenia w ciągu siedmiu dni odpowiedzi na interpelację posła.

Art. 23.

1. Sejm jest wybierany na okres lat czterech.
2. Postanowienie o zarządzaniu wyborów do Sejmu uchwała Rada Państwa nie później niż na miesiąc przed wpływem kadencji Sejmu, wyznaczając datę wyborów na dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu dwóch miesięcy po upływie kadencji Sejmu.

Art. 24.

1. Sejm wybiera na pierwszym posiedzeniu Radę Państwa w składzie:
Przewodniczący Rady Państwa,
dwaj zastępcy Przewodniczącego,
Sekretarz Rady Państwa,
jedenastu członków.
2. Marszałek i wicemarszałkowie mogą być wybrani do Rady Państwa jako zastępcy Przewodniczącego lub członkowie.
3. Po upływie kadencji Sejmu Rada Państwa działa aż do wyboru Rady Państwa przez nowoobranego Sejm.

Art. 25.

1. Do zakresu działania Rady Państwa należy:
1) zarządzanie wyborów do Sejmu,
2) zwoływanie sesji Sejmu,
3) wykonywanie inicjatywy ustawodawczej,
4) ustalanie powszechnie obowiązujących wykładni ustaw,
5) wydawanie dekretów z mocą ustawy,
6) mianowanie i odwoływanie pełnomocnych przedstawicieli Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w innych państwach,
7) przyjmowanie listów uwierzytelniających i odwołujących akredytowanych przy Radzie Państwa przedstawicieli dyplomatycznych innych państw,
8) ratyfikacja i wypowiedzanie umów międzynarodowych,
9) obsadzanie stanowisk cywilnych i wojskowych, przewidzianych ustawami,
10) nadawanie orderów, odznaczeń i tytułów honorowych,
11) stosowanie prawa łaski,
12) wykonywanie innych funkcji, przewidzianych dla Rady Państwa w Konstytucji lub przekazanych jej przez osobne ustawy.
2. Rada Państwa podlega w całej swojej działalności Sejmowi.
3. Rada Państwa działa na zasadzie kolegiałości.
4. Radę Państwa reprezentuje Przewodniczący lub jego zastępca.

Art. 26.

1. W okresach między sesjami Sejmu Rada Państwa wydaje dekrety z mocą ustawy. Rada Państwa przedstawia dekrety Sejmowi na najbliższej sesji do zatwierdzenia.
2. Dekrety, wydane przez Radę Państwa, podpisują Przewodniczący Rady Państwa i jej Sekretarz. Ogłoszenie dekretu w Dzienniku Ustaw zarządza Przewodniczący Rady Państwa.

Art. 27.

Rada Państwa sprawuje zwierzchni nadzór nad terenowymi radami narodowymi. Szczegółowe uprawnienia Rady Państwa w tej dziedzinie określa ustawa.

Art. 28.

1. Postanowienie o stanie wojny może być powzięte jedynie w razie dokonania zbrojnego napadu na Polską Rzeczpospolitą Ludową albo gdy z umów między państwami wynika konieczność wspólnej obrony przeciwko agresji. Postanowienie takie uchwała Sejm, a gdy Sejm nie obraduje — Rada Państwa.
2. Rada Państwa może wprowadzić stan wojenny na części lub na całym terytorium Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jeżeli wymaga tego wzgląd na obronność lub bezpieczeństwo państwa. Z tych samych powodów Rada Państwa może ogłosić częściową lub powszechną mobilizację.

Rozdział 4.

NACZELNE ORGANY ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ

Art. 29.

1. Sejm powołuje i odwołuje Rząd Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej — Radę Ministrów lub poszczególnych jej członków.
2. W okresach między sesjami Sejmu Rada Państwa na wniosek Prezesa Rady Ministrów powołuje i odwołuje członków Rady Ministrów. Rada Państwa przedstawia swoją uchwałę Sejmowi na najbliższej sesji do zatwierdzenia.

Art. 30.

1. Rada Ministrów jest naczelnym wykonawczym i zarządzającym organem władzy państwowej.
2. Rada Ministrów odpowiada i zdaje sprawę ze swojej działalności przed Sejmem, a gdy Sejm nie obraduje — przed Radą Państwa.

Art. 31.

W skład Rady Ministrów wchodzi:
Prezes Rady Ministrów jako jej przewodniczący,
wiceprezesa Rady Ministrów,
ministrowie,
przewodniczący określonych w ustawie komisji i komitetów, sprawujących funkcje naczelnych organów administracji państwowej.

Art. 32.

Rada Ministrów:
1) koordynuje działalność ministerstw i innych podległych sobie organów oraz nadaje kierunek ich pracy,
2) uchwała corocznie i przedstawia Sejmowi projekt budżetu państwa, uchwała i przedstawia Sejmowi projekt narodowego planu gospodarczego na okres kilkuletni,
3) uchwała roczne narodowe plany gospodarcze,
4) zapewnia wykonanie ustaw,
5) czuwa nad wykonaniem budżetu i narodowego planu gospodarczego,
6) zapewnia ochronę porządku publicznego, interesów państwa i praw obywateli,
7) na podstawie ustaw i w celu ich wykonania wydaje rozporządzenia, podejmuje uchwały oraz czuwa nad ich wykonaniem,
8) sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie stosunków z innymi państwami,
9) sprawuje ogólne kierownictwo w dziedzinie obronności kraju i organizacji sił zbrojnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz określa corocznie kontyngent obywateli, powoływanych do czynnej służby wojskowej,
10) kieruje pracą prezydiów rad narodowych.

Art. 33.

1. Ministrowie kierują określonymi działami administracji państwowej. Zakres działania ministrów określa ustawa.
2. Ministrowie wydają na podstawie ustaw i w celu ich wykonania rozporządzenia i zarządzenia.
3. Rada Ministrów może uchylić rozporządzenie lub zarządzenie, wydane przez ministra.

Rozdział 5.

TERENOWE ORGANY WŁADZY PAŃSTWOWEJ

Art. 34.

1. Organami władzy państwowej w gminach, miastach, dzielnicach większych miast, powiatach i województwach są rady narodowe.

2. Rady narodowe wybierane są przez ludność na okres lat trzech.

Art. 35.

Rady narodowe wyrażają wolę ludu pracującego oraz rozwijają jego inicjatywę twórczą i aktywność w celu pomnażania sił, dobrobytu i kultury narodu.

Art. 36.

Rady narodowe umacniają więź władzy państwowej z ludem pracującym miast i wsi, przyciągając coraz szersze rzesze ludzi pracy do udziału w rządzeniu państwem.

Art. 37.

Rady narodowe kierują w swoim zakresie działalnością gospodarczą, społeczną i kulturalną, wiążąc potrzeby terenu z zadaniami ogólnopolskimi.

Art. 38.

Rady narodowe troszczą się stale o codzienne potrzeby i interesy ludności, zwalczają wszelkie przejawy samowoli i biurokratycznego stosunku do obywatela, sprawują i rozwijają kontrolę społeczną działalności urzędów, przedsiębiorstw, zakładów i instytucji.

Art. 39.

Rady narodowe dbają o utrzymanie porządku publicznego i czuwają nad przestrzeganiem praworządności ludowej, ochraniają własność społeczną, zabezpieczają prawa obywateli, współdziałają w umacnianiu obronności państwa.

Art. 40.

Rady narodowe wykorzystują wszelkie zasoby i możliwości terenu dla jego wszechstronnego rozwoju gospodarczego i kulturalnego, dla coraz lepszego zaspokajania potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia i usług oraz dla rozbudowy instytucji i urzędów komunalnych, oświatowych, kulturalnych, sanitarnych i sportowych.

Art. 41.

Rady narodowe uchwalają terenowe plany gospodarcze oraz budżety terenowe.

Art. 42.

1. Rady narodowe obradują na sesjach.
2. Organami wykonawczymi i zarządzającymi rad narodowych są wybierane przez nie prezydium.
3. Prezydium rady narodowej podlega radzie narodowej, która je wybrała, oraz prezydium rady narodowej wyższego stopnia.

Art. 43.

Rady narodowe powołują komisje dla poszczególnych dziedzin swojej działalności. Komisje rad narodowych utrzymują stałą i ścisłą więź z ludnością, mobilizują ją do współdziałania w realizacji zadań rady, wykonują z ramienia rady kontrolę społeczną oraz występują z inicjatywą wobec rady i jej organów.

Art. 44.

1. Rada narodowa uchyla uchwałę rady niższego stopnia lub jej prezydium, jeżeli uchwała jest sprzeczna z prawem lub niezgodna z zasadniczą linią polityki państwa.
2. Prezydium rady narodowej może zawiesić wykonanie uchwały rady narodowej niższego stopnia i przedstawić sprawę do rozstrzygnięcia na najbliższym posiedzeniu swojej rady narodowej.

Art. 45.

Szczegółowy skład oraz zakres i tryb działalności rad narodowych i ich organów określa ustawa.

Rozdział 6.

SĄD I PROKURATURA

Art. 46.

1. Wymiar sprawiedliwości w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej sprawują: Sąd Najwyższy, sądy wojewódzkie i sądy powiatowe.

2. Sądy szczególne mogą być tworzone tylko na podstawie ustawy.

3. Ustrój, właściwość oraz postępowanie sądów określa ustawa.

Art. 47.

Sądy wydają wyroki w imieniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 48.

Sądy stoją na straży ustroju Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, ochraniają zdobycze polskiego ludu pracującego, strzegą praworządności ludowej, własności społecznej i praw obywateli, karzą przestępców.

Art. 49.

Rozpoznawanie spraw w sądach i orzekanie odbywa się z udziałem ławników ludowych z wyjątkiem przypadków, określonych w ustawie.

Art. 50.

1. Sędziowie i ławnicy ludowi są wybierani.
2. Sąd Najwyższy lub poszczególnych jego członków wybiera Rada Państwa na okres lat pięciu.
3. Tryb wyboru oraz kadencję sędziów i ławników sądów wojewódzkich i powiatowych określa ustawa.
4. Tryb powoływania sędziów sądów szczególnych określa ustawa.

Art. 51.

1. Sąd Najwyższy jest naczelnym organem sądowym i sprawuje nadzór nad działalnością wszystkich innych sądów.
2. Zakres i tryb wykonywania nadzoru przez Sąd Najwyższy określa ustawa.

Art. 52.

Sędziowie są niezawisli i podlegają tylko ustawom.

Art. 53.

1. Rozpoznawanie spraw przed wszystkimi sądami Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej odbywa się jawnie. Ustawa może określić wyjątki od tej zasady.
2. Oskarżonemu poręcza się prawo do obrony z wyboru lub z urzędu.

Art. 54.

1. Prokurator Generalny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej strzeże praworządności ludowej, czuwa nad ochroną mienia społecznego, zabezpiecza poszanowanie praw obywateli.
2. Prokurator Generalny czuwa w szczególności nad ściganiem przestępstw, godzących w ustrój, bezpieczeństwo i niezawisłość Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
3. Zakres i tryb działania Prokuratora Generalnego określa ustawa.

Art. 55.

1. Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej powołuje i odwołuje Rada Państwa.
2. Tryb powoływania i odwoływania prokuratorów podległych Prokuratorowi Generalnemu jak również zasady organizacji i postępowania organów prokuratury określa ustawa.
3. Prokurator Generalny zdaje sprawę Radzie Państwa z działalności prokuratury.

Art. 56.

Organy prokuratury podlegają Prokuratorowi Generalnemu

Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i w sprawowaniu swych funkcji są niezależne od organów terenowych.

Rozdział 7.

PODSTAWOWE PRAWA I OBOWIĄZKI OBYWATELI

Art. 57.

Polska Rzeczpospolita Ludowa, utrwalając i pomnażając zdobycze ludu pracującego, umacnia i rozszerza prawa i wolności obywateli.

Art. 58.

1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do pracy, tj. prawo do zatrudnienia za wynagrodzeniem według ilości i jakości pracy.

2. Prawo do pracy zapewniają: społeczna własność podstawowych środków produkcji, rozwój wolnego od wyzysku społeczno-społdzielczego ustroju na wsi, planowy wzrost sił wytwórczych, usunięcie źródeł kryzysów ekonomicznych, likwidacja bezrobocia.

Art. 59.

1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do wypoczynku.

2. Prawo do wypoczynku zapewniają robotnikom i pracownikom umysłowym: ustawowe skrócenie czasu pracy, coroczne płatne urlopy.

3. Organizacja wczasów, rozwój turystyki, uzdrowisk, urządzeń sportowych, domów kultury, klubów, świetlic, parków i innych urządzeń wypoczynkowych stwarzają możliwości zdrowego i kulturalnego wypoczynku dla coraz szerszych rzesz ludu pracującego miast i wsi.

Art. 60.

1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do ochrony zdrowia i do pomocy w razie choroby lub niezdolności do pracy.

2. Coraz szerszemu urzeczywistnieniu tego prawa służą:

1) rozwój ubezpieczenia społecznego robotników i pracowników umysłowych na wypadek choroby, starości i niezdolności do pracy oraz rozbudowa różnych form pomocy społecznej,

2) rozwój organizowanej przez państwo ochrony zdrowia ludności, rozbudowa urządzeń sanitarnych i podnoszenie stanu zdrowotnego miast i wsi, szeroka akcja zapobiegania chorobom i ich zwalczania, coraz szersze udostępnianie bezpłatnej pomocy lekarskiej, rozbudowa szpitali, sanatoriów, ambulatoriów, wiejskich ośrodków zdrowia, opieka nad inwalidami.

Art. 61.

1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do nauki.

2. Prawo do nauki zapewniają w coraz szerszym zakresie:

1) powszechne, bezpłatne i obowiązkowe szkoły podstawowe oraz likwidacja analfabetyzmu,

2) stała rozbudowa szkolnictwa średniego ogólnokształcącego i zawodowego oraz szkolnictwa wyższego,

3) pomoc państwa w podnoszeniu kwalifikacji obywateli, zatrudnionych w zakładach przemysłowych i innych ośrodkach pracy w mieście i na wsi,

4) system stypendiów państwowych, rozbudowa burs, internatów i domów akademickich oraz innych form pomocy materialnej dla dzieci robotników, pracujących chłopów i inteligencji.

Art. 62.

1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej mają prawo do korzystania ze zdobyczy kultury i do twórczego udziału w rozwoju kultury narodowej.

2. Prawo to zapewniają coraz szerzej: rozwój i udostępnienie ludowi pracującemu miast i wsi wydawnictw książkowych i prasy, radia, kin, teatrów, muzeów i wystaw, domów kultury, klubów, świetlic, wszechstronne popieranie i pobudzanie twórczości kulturalnej mas ludowych i rozwoju talentów twórczych.

Art. 63.

Polska Rzeczpospolita Ludowa dba o wszechstronny rozwój nauki, opartej na dorobku przodującej myśli ludzkiej i postępowej myśli polskiej — nauki w służbie narodu.

Art. 64.

Polska Rzeczpospolita Ludowa troszczy się o rozwój literatury i sztuki, wyrażających potrzeby i dążenia narodu, odpowiadających najlepszym postępowym tradycjom twórczości polskiej.

Art. 65.

Polska Rzeczpospolita Ludowa szczególną opieką otacza inteligencję twórczą — pracowników nauki, oświaty, literatury i sztuki oraz pionierów postępu technicznego, racjonalizatorów i wynalazców.

Art. 66.

1. Kobieta w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej ma równe z mężczyzną prawa we wszystkich dziedzinach życia państwowego, politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego.
2. Gwarancję równouprawnienia kobiety stanowią:

1) równe z mężczyzną prawo do pracy i wynagrodzenia według zasady „równa płaca za równą pracę”, prawo do wypoczynku, do ubezpieczenia społecznego, do nauki, do godności i odznaczeń, do zajmowania stanowisk publicznych,

2) opieka nad matką i dzieckiem, ochrona kobiety ciężarnej, płatny urlop w okresie przed porodem i po porodzie, rozbudowa sieci zakładów położniczych, żłobków i przedszkoli, rozwój sieci zakładów usługowych i żywienia zbiorowego.

Art. 67.

Małżeństwo i rodzina znajdują się pod opieką i ochroną Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 68.

Polska Rzeczpospolita Ludowa otacza szczególnie troskliwą opieką wychowanie młodzieży i zapewnia jej najszersze możliwości rozwoju.

Art. 69.

1. Obywatele Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej niezależnie od narodowości, rasy i wyznania mają równe prawa we wszystkich dziedzinach życia państwowego, politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego. Naruszenie tej zasady przez jakiegokolwiek bezpośrednie lub pośrednie uprzywilejowanie albo ograniczenie w prawach ze względu na narodowość, rasę czy wyznanie podlega karze.
2. Szerzenie nienawiści lub pogardy, wywoływanie waśni albo poniżanie człowieka ze względu na różnice narodowości, rasy czy wyznania, jest zakazane.

Art. 70.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia obywatelom wolność sumienia i wyznania. Kościoł i inne związki wyznaniowe mogą swobodnie wypełniać swoje funkcje religijne. Nie wolno zmuszać obywateli do niebrania udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych. Nie wolno też nikogo zmuszać do udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych.
2. Kościół jest oddzielony od państwa. Zasady stosunku państwa do kościoła oraz sytuację prawną i majątkową związków wyznaniowych określają ustawy.
3. Nadużywanie wolności sumienia i wyznania dla celów godzących w interesy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest karane.

Art. 71.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia obywatelom

wolność słowa, druku, zgromadzeń i wieców, pochodów i nifestacji.

2. Urzeczywistnieniu tej wolności służy oddanie do używania ludu pracującego i jego organizacji drukarni, zasobów papieru, gmachów publicznych i sal, środków łączności, radia oraz innych niezbędnych środków materialnych.

Art. 72.

1. W celu rozwoju aktywności politycznej, społecznej, gospodarczej i kulturalnej ludu pracującego miast i wsi Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia obywatelom prawo zrzeszania się.

2. Organizacje polityczne, związki zawodowe, zrzeszenia pracujących chłopów, zrzeszenia spółdzielcze, organizacje młodzieżowe, kobiece, sportowe i obronne, stowarzyszenia kulturalne, techniczne i naukowe, jak również inne organizacje społeczne ludu pracującego — skupiają obywateli dla czynnego udziału w życiu politycznym, społecznym, gospodarczym i kulturalnym.

3. Tworzenie zrzeszeń i udział w zrzeszeniach, których lub działalność godzą w ustrój polityczny i społeczny państwa, w porządek prawny Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, jest zakazane.

Art. 73.

1. Obywatele mają prawo zwracania się do wszystkich organów państwa ze skargami i zażaleniami.

2. Skargi i zażalenia obywateli powinny być rozpatrywane i załatwiane szybko i sprawiedliwie. Winni przewlekania i zatrzymywania nie doreczono mu postanowienia sądu lub prokuratora o aresztowaniu.

Art. 74.

1. Polska Rzeczpospolita Ludowa zapewnia obywatelom wolność osobistą. Pozbawienie obywatela wolności może nastąpić tylko w przypadkach, określonych ustawą. Zatrzymanie powinno być zwolnione, jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania nie doreczono mu postanowienia sądu lub prokuratora o aresztowaniu.

2. Ustawa ochrania nienaruszalność mieszkań i tajemnic korespondencji. Przeprowadzenie rewizji domowej dopuszczone jest jedynie w przypadkach, określonych ustawą.

3. Przepadek mienia może nastąpić jedynie w przypadku przewidzianych ustawą, na podstawie prawomocnego wyroku sądowego.

Art. 75.

Polska Rzeczpospolita Ludowa udziela azylu obywatelom państw obcych, prześladowanym za obronę interesów mas pracujących, walkę o postęp społeczny, działalność w obronie Ojczyzny, walkę narodowo-wyzwoleńczą lub działalność naukową.

Art. 76.

Obywatel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest obowiązany przestrzegać przepisów Konstytucji i ustaw oraz społecznej dyscypliny pracy, szanować zasady współżycia społecznego, wypełniać sumiennie obowiązki wobec państwa.

Art. 77.

1. Każdy obywatel Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest obowiązany strzec własności społecznej i umacniać ją jako podstawę rozwoju państwa, źródło bogactwa i Ojczyzny.

2. Osoby, które dokonują sabotażu lub dywersji gospodarczej albo w inny sposób dopuszczają się zamachów na własność społeczną, karane są z całą surowością prawa.

Art. 78.

1. Obrona Ojczyzny jest najświętszym obowiązkiem każdego obywatela.

2. Służba wojskowa jest zaszczytnym obowiązkiem państwowym obywateli Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 79.

1. Czujność wobec wrogów narodu oraz pilne strzeżenie tajemnicy państwowej jest obowiązkiem każdego obywatela Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Zdrada Ojczyzny: szpiegostwo, osłabianie sił zbrojnych, przejście na stronę wroga — karana jest z całą surowością prawa jako najcięższa zbrodnia.

Rozdział 8.

ZASADY PRAWA WYBORCZEGO

Art. 80.

Wybory do Sejmu oraz do rad narodowych są powszechne, równe, bezpośrednie i odbywają się w głosowaniu tajnym.

Art. 81.

Prawo wybierania ma każdy obywatel, który ukończył lat 18 bez względu na płeć, przynależność narodową i rasową, wykształcenie, czas zamieszkiwania, pochodzenie społeczne, zawód i stan majątkowy.

Art. 82.

Każdy obywatel może być wybrany do rady narodowej po ukończeniu lat 18, do Sejmu zaś — po ukończeniu lat 21.

Art. 83.

Kobiety mają wszystkie prawa wyborcze na równi z mężczyznami.

Art. 84.

Wojskowi mają wszystkie prawa wyborcze na równi z osobami cywilnymi.

Art. 85.

Prawa wyborcze nie przysługują osobom chorym umysłowo oraz osobom, które orzeczeniem sądowym zostały pozbawione praw publicznych.

Art. 86.

Kandydatów na posłów i członków rad narodowych zgłaszają organizacje polityczne i społeczne, zrzeszające obywateli w miastach i wsiach.

Art. 87.

Posel i członek rady narodowej powinni zdawać sprawę wyborcom ze swojej pracy i z działalności organu, do którego zostali wybrani.

Art. 88.

Sposób zgłaszania kandydatów i przeprowadzania wyborów oraz tryb odwoływania posłów i członków rad narodowych określa ustawa.

Rozdział 9.

HERB, BARWY I STOLICA POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Art. 89.

1. Herbem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest wizerunek orła białego w czerwonym polu.
2. Barwami Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej są kolory biały i czerwony.
3. Szczegóły określa ustawa.

Art. 90.

Stolicą Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jest miasto bohaterów tradycji Narodu Polskiego — Warszawa.

Rozdział 10.

ZMIANA KONSTYTUCJI

Art. 91.

Zmiana Konstytucji może nastąpić tylko w drodze ustawy uchwalonej przez Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej większością co najmniej dwu trzecich głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby posłów.

4 lata historycznej umowy

Dzisiaj mijają 4 lata od chwili zawarcia między Polską a Związkiem Radzieckim pierwszych długofalowych układów gospodarczych: pięcioletniej umowy o wzajemnej wymianie towarowej oraz umowy o radzieckich do stawkach inwestycyjnych.

Realizacja tej umowy miała dla Polski niezwykle doniosłe znaczenie. Umożliwiła ona bowiem rozbudowę i unowocześnienie podstawowych gałęzi naszego przemysłu, dała podstawy systematycznego planowego zapotrzażenia w surowce i materiały pomocnicze naszych zakładów produkcyjnych i zapewniła trwałość naszego eksportu. Osiągnięty dzięki temu poziom rozwoju gospodarczego umożliwił nam rozwinięcie ofensywy przeciwko elementom kapitalistycznym w naszej gospodarce. Dzięki tej umowie również mogliśmy skutecznie przeciwstawić się zakusom amerykańskich imperialistów na naszą suwerenność gospodarczą i pokrzyżować ich plany zahamowania naszego rozwoju, co zamierzali osiągnąć stosując wobec nas politykę dyskryminacji gospodarczej.

Tak więc umowy ze Związkiem Radzieckim z roku 1948 były bardzo ważnym czynnikiem zwycięskiego wykonania Planu 3-letniego, pomyślnego zakończenia okresu odbudowy naszej gospodarki i stworzenia pożytecznych wyśledzonych do nowych wielkich zadań budowy podstaw socjalizmu w Planie 6-letnim.

Rozwój stosunków gospodarczych w tym nowym okresie nie zmieściłby się już w ramach układu z 26 stycznia 1948 roku. To też już w połowie roku 1950 wyłoniła się potrzeba rozszerzenia tych ram. Porozumienie gospodarcze podpisane 29 czerwca 1950 r. rozszerzyło obroty towarowe w latach 1951 — 1952 o 35 proc. w porównaniu z poziomem ustalonym w r. 1948, określiło na okres 1953 — 1958 rozmiary wymiany handlowej o 60 proc. większej niż faktycznie osiągnięto oraz ustaliło wielkość dostaw sprzętu inżynierskiego w latach 1951 — 1958. Na mocy tego nowego porozumienia kredyty na pokrycie dostaw inwestycyjnych udzielony nam przez ZSRR w roku 1948 w wyso-

kości 1,8 miliarda rubli został podwyższony do 2,2 miliarda.

Plenum KC naszej Partii wyraziło, że tylko w oparciu o umowy czerwcowe stało się możliwe opracowanie rozszerzonego projektu Planu 6-letniego, przewidyującego tak wielki program inżynierski, tak szybkie tempo rozwoju gospodarczego i tak znaczny postęp techniczny.

I dlatego jeśli ta gigantyczna rozbudowa gospodarcza kraju, realizowana w bieżącym Sześcioletcu odbywa się pomyślnie, jeśli li posuwamy się naprzód miłowymi krokami, to zawdzięczamy to poza ofiarną pracą ludu polskiego, przede wszystkim bractwu, wszechstronnej pomocy ZSRR, a w szczególności radzieckim dostawom inwestycyjnym.

Nie dość bowiem na tym, że otrzymujemy urządzenia i maszyny dla naszych nowych hut i fabryk, nie dość, że budują się one na podstawie radzieckiej dokumentacji technicznej, przy pomocy radzieckich maszyn budowlanych i przy bezpośrednim udziale radzieckich fachowców, nie dość, że już pracują albo będą pracowały na radzieckich licencjach technicznych dostarczanych nam bezpłatnie, to jeszcze projekty tych maszyn nowych zakładów są przecież ostatnim słowem techniki — uwzględniają wieloletni dorobek radzieckiej myśli naukowej i doświadczeń wielkiego socjalistycznego mocarstwa przemysłowego. Zarówno Nowa Huta jak i cementownia „Odra”, Fabryka Samochodów Osobowych na Żeranin i Lubelska Fabryka Samochodów Ciężarowych, Piłkowskiego Kombinat Włókienniczy i cementownia w Wierzbnie, wielkie elektrownie w Jaworznie i Dychowie oraz kilkadziesiąt innych obiektów Planu 6-letniego będą z zakładami przemysłowymi o niespotykanej dotychczas w Polsce wielkości oraz nowoczesności wyposażenia technicznego.

Radzieckie dostawy inwestycyjne umożliwiają nam również modernizację istniejących zakładów przemysłowych, a radzieckie bezpłatne licencje — produkcję kombinatów węglowych i budowlanych, skomplikowanych maszyn rolniczych i innego sprzętu technicznego. Zważywszy zaś, że „ustroju socjalistycznego nie można wprowadzić bez gruntownej przebudowy ekonomiki kraju, bez oparcia tej ekonomiki na bezporównaniu wyższym poziomie technicznym” (Bolesław Bierut), zrozumiemy ogromne znaczenie inżynierskiej i technicznej pomocy radzieckiej dla budowy podstaw socjalizmu w naszym kraju, dla stworzenia gruntu do całkowitego zwycięstwa w Polsce ustroju sprawiedliwości społecznej i szczęścia.

Wielką rolę w naszej gospodarce odgrywa również wymiana handlowa między Polską a ZSRR. Oparta na zasadzie wzajemnych dostaw, równych pod względem wartości, zapewnia nam import surowców i materiałów, których nie sprzedaliby nam państwa kapitalistyczne, a niezbędnych dla normalnego funkcjonowania i rozwoju naszego przemysłu; z drugiej strony zapewnia nam korzystny eksport na rynek ZSRR. Sprowadzamy więc z ZSRR m. in. bawełnę, rudy żelazne i manganowe, stopy, metale kolorowe, produkty naftowe i smary, a płacimy za to eksportem węgla, materiałów włókienniczych, tabaku kolejowego, cementu, szkła itd.

Stosunki gospodarcze, jakie łączą Polskę ze Związkiem Radzieckim, są jaskrawym przeciwieństwem tego, co dzieje się w świecie kapitalistycznym, gdzie rządzą prawo wyższości i przemocy, gdzie państwo silniejsze bezwzględnie podporządkowuje sobie gospodarstwo i politycznie słabszego partnera.

Nasza współpraca gospodarcza z ZSRR, zrodzona ze wspólnoty ideologicznej, ze wspólnej walki o pokój i triumf socjalizmu, opiera się na doniosłej umowie zawartej przed czterema laty, rozwinętej i pogłębianej późniejszymi potrzebami dynamicznego rozwoju gospodarczego obu państw oraz porozumieniem z 29 czerwca 1950 r. Umowy gospodarcze polsko-radzieckie służą interesom obu stron, wzmacniają wydatnie potencjał gospodarczy Polski i podnoszą jej znaczenie na arenie międzynarodowej, wzmagają siły obozu pokoju.

Traktory dla rolnictwa

Szerokie perspektywy rozwoju dla wsi otwiera Plan 6-letni, w którym poczynione miejsce zajmuje produkcja nawozów sztucznych i maszyn rolniczych, w szczególności traktorów.
NA ZDJĘCIU: Ostatni przegląd traktorów „Ursus”, w hali montażowej Zakładów Mechanicznych w Ursusie. Foto CAF — Nowosielski

Narada w ZWSI wskazała drogę szerokiego stosowania metody inż. Kowalowa w przemyśle metalowym

25 bm. w sali klubu komisji koordynacyjnej zrzeszenia klubów techniki i racjonalizacji w Bydgoszczy odbyła się narada inżynierów i techników „metalowców” w sprawie szerokiego wprowadzenia w życie metody inż. Kowalowa w zakładach pracy województwa bydgoskiego.

W naradzie wzięli udział przedstawiciele KW PZPR, ORZZ, przewodniczący czterech centralnych zarządów, główni inżynierowie zakładów pracy i przedstawiciele 20 zakładów pracy, w których stosuje się metodę inż. Kowalowa, kierownicy komisji wyalizacji oraz przewodniczący rad zakładowych.

W godzinach rannych, po zapoznaniu się z referatami inż. Południkiewicza z Głównego Instytutu Pracy i Inżynierii, Wiernikowskiego z Zakładów Wytwarzających Sprzęt Instalacyjny, u-

czestnicy narady wzięli udział w pokazie stosowania metody inż. Kowalowa w dziale bakelitowym ZWSI. W zakładach tych dział bakelitowy stanowił wąskie gardło produkcji. Po zastosowaniu metody inż. Kowalowa wydajność pracy wzrosła średnio o 8 proc. Robotnicy, którzy dotąd nie wykonywali norm, obecnie je wykonują, a nawet zbliżają się do wyników osiąganych przez przodowników pracy. W ślad za tym znacznie podwyższyły się zarobki robotników. Dział bakelitowy przestał być wąskim gardłem zakładów.

W godzinach popołudniowych odbyła się dyskusja, w wyniku której uchwalono rezolucję wskazującą drogę szerokiego stosowania metody inż. Kowalowa we wszystkich zakładach województwa bydgoskiego.

Do problematyki narady powrócimy w specjalnym artykule.

Wykonaliśmy rozkaz Partii

PPR i AL w walce z okupantem w pow. rypińskim

rozpoczęli poszukiwania za partyzantami. Liczne oddziały hitlerowskie po sto, dwieście i więcej żołnierzy przetrząsały wieś po wsi, przeszukiwały lasy, czatowały na drogach.

Oddział nasz po dokonanych akcjach musiał w celu wymknięcia się obławie uchodzić około 10 km w głąb lasu. Na terenie powiatu mińskiego oddział natknął się na oddział żandarmerii hitlerowskiej. Wywiązała się strzelanina. Podczas potyczki zginęło trzech naszych towarzyszy.

W dalszej drodze spotkali partyzanci trzech żandarmów jadących rowerem do pobliskiej wioski. W wyniku krótkiej walki żandarmi zostali zlikwidowani, ale przedtem zdążyli zabić dwóch naszych towarzyszy — żołnierza radzieckiego, który walczył w naszym oddziale partyzanckim, po ucieczce z niemieckiego obozu jeńców oraz młodego maturzystę z Płocka.

W dalszej drodze oddział rozdzielił się — towarzysze z powiatu sierpeckiego udali się w kierunku Puszczy Kampinoskiej. Rypińscy partyzanci powrócili do swoich kryjówek.

Przygotowywano się do nowej akcji. AL-owcy mieli uderzyć na mają-

tek Gutowo, gdzie pracowało 35 jeńców radzieckich, których zamierzaliśmy oswobodzić. W Gutowie znajdowało się również dużo broni i amunicji. Równocześnie planowano wysadzić nie w powietrze pociąg zjadającego na wschód. Oddział w nocy jednak zabłądził — akcję musiano ograniczyć do zdemolowania kilku gospodarstw niemieckich.

W ogóle w tej wyprawie towarzysze partyzantom niepowodzenie. W drodze powrotnej oddział wpadł w zasadzkę niemiecką. Jak się później okazało, oddział hitlerowski przez pułki partyzantów, aby sięgnąć po siłki i odebrać stosownego dla siebie momentu do natarcia. Oddział nasz zaszły się w młody las, wysokość zaledwie wzrostu dorosłego człowieka, zajmujący przestrzeń ok. 16 ha. Las ten, wcinający się drugim cypłem w pola, z jednej strony tylko łączył się wąskim pasem z szerokim kompleksem lasu wysoko plennego. Nie przeczuwając zasadki partyzanci rozłożyli się obozem w tym lesie. Około godz. 5 nad ranem Niemcy otworzyli do nich ogień z karabinów maszynowych. Siły były nierówne. Przeciw garstce partyzantów hitlerowcy zmobilizowali silny oddział wojska, który sięgnął w noc na 60 samochodach cięż-

rowych AL-owcy podzieliłi się na 3 grupy i ostrzeliwali się, pod stałym ogniem niemieckim, przedarli się do lasu wysokopinnego. Zginął wówczas jeden towarzysze, a drugi został ciężko ranny.

Następnie część AL-owców przedzieła się do Puszczy Kampinoskiej. Część przedostała się na teren powiatu lipnowskiego, gdzie siele pólpołch wśród tamtejszych Niemców boje wojskami, z których najważniejszą był zamach na pociąg na linii Rypin—Sierpc. Zama-hu dokonano przez rozkręcenie szyn. Pociąg, idący na wschód, wykołczył się i uległ całkowitemu zrużnowaniu.

Kiedy kilka oddziałów AL-owców po pewnym czasie znowu się zgrupowało i usiłowało przedostać się na teren Puszczy Kampinoskiej, partyzanci w drodze do leśnych kryjówek wpadli na silny oddział wojskowy wroga. Wywiązała się potyczka, w której Niemcy rzucili do akcji nawet czołgi. Nasi ponoszą ciężkie straty. Ginie m. in. komendant Wiśniewski — „Wiarius”, giną Gumiński — oficer propagandy, Czesław Domagalski, Kopa, ciężkie rany odnosi Zdzisław Domagalski.

HITLEROWCY WZMAGAJĄ TERROR

Nie tylko partyzanci AL-owcy ponoszą ofiary. Po pierwszych uderzeniach zbrojnych hitlerowcy skierowali swoją mściwą akcję odwetową przeciwko ludności powiatu. Nie ma bodaj na wsi rypińskiej uczciwego Polaka, który by w ten czy inny sposób nie współdziałał z AL-owcami, który by nie sympatyzował z ich walką.

Po pierwszej potyczce władze hitlerowskie ściągnęły znaczne siły z Torunia. Rozpoczęły się obławy po wsiach. Pierwszą giną dwaj bracia Sumeradscy. Nie byli oni żołnierzami AL-u, ale współpracowali z organizacją i ukrywali przez dłuższy czas oficera radzieckiego. Sumeradscy zostali rozstrzelani w lesie, w miejscu, w którym osaczony został oddział AL-u.

W toku dalszych obław ponieśli śmierć z rąk siepaczy hitlerowskich bracia Motylewscy. Wśród zabitych spotyka się często nazwiska członków liczonej rodziny Domagalskich. Hitlerowcy szczególnie zawzięci ścigali i prześladowali rodziny, których członkowie walczyli w szeregach AL-u.

(Dokończenie nastąpi)

Nasi KORESPONDENCI FABRYCZNI piszą:

KLUB REDAKCYJNY PRZY RADIOWEŻLE ZAKŁADOWYM

Z inicjatywy korespondentów Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego w Bydgoszczy utworzono klub redakcyjny przy radioweżle zakładowym składający się z 6 towarzyszy. Zadaniem klubu jest opracowywanie audycji, mających na celu mobilizowanie załogi do realizowania zadań produkcyjnych, popularyzowanie osiągnięć przodowników pracy, racjonalizatorów, ośmieszanie bumelantów itd.

Plan pracy klubu redakcyjnego na najbliższe dni przewiduje popularyzowanie osiągnięć brzygad produkcyjnych i ich metod pracy, podawanie wykonywanych zobowiązań podjętych dla uczczenia 10 rocznicy powstania PPR oraz ogłaszanie zgłaszanych przez robotników wniosków usprawniających produkcję.

Do zorganizowania klubu redakcyjnego przyczynił się w dużym stopniu Komitet Zakładowy PZPR.

Celem umożliwienia słuchania audycji całej załogi dyrekcja zakładów powinna postarać się, by naprawiono uszkodzone głośniki w niektórych oddziałach.

Wiktor Grycza

NIEOSZCZĘDNI

W Bydgoskiej Fabryce Narzędzi nr 2 robotnicy skarżą się na brak odpowiednich tarczek do ostrzenia narzędzi o małych rozmiarach. Fabryka posiada tylko tarczki większe.

Robotnicy pragną nastrożyć małe narzędzia, zmuszeni są tarczki większe zeszlifować o kilka milimetrów.

Powoduje to niepotrzebne niszczenie narzędzi, zwiększa koszty własne oraz hamuje normalny tok produkcji, gdyż robotnicy zamiast z miejsca przy stąpić do pracy, tracą czas na przygotowanie tarczek.

W fabryce jest również większa ilość niewykończonych narzędzi. Brak wymaganej ilości tarczek utrudnia ich ostżenie.

Niedociągnięcia te należy szybko usunąć.

Władysław Mamach

PRZODUJĄCY MŁODZIEŻOWCY W ZJEDNOCZONYCH ZAKŁADACH ROWEROWYCH NR 4

Młodzież w Zjednoczonych Zakładach Rowerowych nr 4 coraz lepiej realizuje zadania produkcyjne.

Przodującymi wśród młodzieżowców są: ZMP-ówka Irena Michalska. Jako spawaczka wykonuje ona przeciętnie około 134 proc. normy.

ZMP-ówka Irena Żukowska, która wyrabia 132 proc. normy nie poprzestaje na dotychczasowych osiągnięciach i dąży do podniesienia wydajności pracy.

Regina Rutkowska jest mężem zafantania i dobrze wywiązuje się z powierzonych jej obowiązków. Obecnie uczęszcza na kurs partyjny II stopnia. W pracy zawodowej osiąga 153 proc. normy.

Gertruda Galant

W KOŁO MACIEJU...

W Zakładach Naprawczych Taboru Kolejowego w Bydgoszczy robotnicy rozpoczynają kilka razy jedną i tę samą pracę.

Wypływa to z tego, że wagony przeznaczone do naprawy nie są badane czy mają być poddane średniej czy głowniej naprawie.

Ostatnio przy naprawie jednego z wagonów pracowano trzy tygodnie.

M. in. przez dwa dni prostowano czołownicę i ostoję, jednak bez rezultatu.

Gdy jeden z robotników zwrócił kierownikowi robót Wolińskiemu uwagę, że wagon potrzebuje naprawy głowniej, on zaprzeczył temu.

Kilka godzin później, dyspozytor pracy polecił rozpocząć robotę od nowa, dając kilka nowych zaleceń, co potwierdziło słuszność uwagi robotnika.

Celem uniknięcia dodatkowych prac, wagony przed oddaniem ich do naprawy należy badać, kwalifikując je do średniej lub głowniej naprawy.

Doprawdy dziwne, że Dyrekcja Zakładów która już wielokrotnie samokrytycznie omawiała tego rodzaju zaniedbania w dziale wagonowym — nie zapobiegła dotychczas ich powtórzeniu się.

Stanisław Gburek

USUNĄC NIEDOCIĄGNIĘCIA

Dyrekcja Bydgoskich Okręgowych Zakładów Miwnarskich w Koronowie zapomniała o nowej suszarce do otrębów, która już od kilkunastu miesięcy stoi bezczynnie w szopie między starymi narzędziami.

W młynie jest również uszkodzona pompa, która na skutek słabego ciśnienia nie dostarcza wody na trzecie piętro. Robotnicy potrzebują wodę do produkcji noszą w wiadrach.

Pracownicy młyna w Koronowie pracują w nieodpowiednich warunkach. Brak szyb w wielu oknach. Braki te należy usunąć.

Stefan Urbański

Śladami naszych korespondencji

DLACZEGO? (nr 10)
Rada zakładowa przy Bydgoskich Zakładach Fototechnicznych zawiadamia, że dla działu kotłowni zamówiła nowy zegar.

FAKTY I LUDZIE (nr 5)
Przybyłki, prac. Zjednoczonych Robót Inżynierskich w Bydgoszczy został zwolniony z zajmowanego stanowiska.

DLACZEGO NIE U NAS... (nr 316)
W Bydgoskich Zakładach Fluszczowych wybrano nową komisję kulturalną o oświatową, która przystąpiła do pracy.

CZY ZAPOMNIELI... (nr 317)
Zarząd Związku Branżowego Spółdzielni Pracy DEM w Bydgoszczy zawiadamia, że należność za pobyt dzieci na wczasach letnich została uregulowana.

DLACZEGO Z GRUDNIA? (nr 12)
Związek Zawodowy Pracowników Kultury i Sztuki w Bydgoszczy zawiadamia, że nieaktualne afisze zostały usunięte.

DLACZEGO? (nr 325)
Robotnikom Pomorskiej P-ki Ism i Paśów w Bydgoszczy udostępniono korzystanie z łazienki.

MARNOTRAWSTWO OLIWI (nr 324)
Dyrekcja Pomorskich Zakładów Budowy Maszyn w Bydgoszczy zawiadamia, że po otrzymaniu odpowiednich pierścieni uszczelniających tokarki zostaną wyremontowane.

TYM NALEŻY SIĘ ZAINTERESOWAC (nr 328)
Dyrekcja Bydgoskich Zakładów Budowy w Bydgoszczy zawiadamia o wydaniu zarządzenia zobowiązującego wszystkich majstrów oraz brzygdziśtów do zbierania sznurka celem ponownego wykorzystania go w produkcji.

POD ADRESEM DYREKCJI BZPG — PO RAZ DRUGI (nr 8)

Dyrekcja Bydgoskich Zakładów Przemysłu Gumowego uczyniła jednego pracownika w każdym z działów odpowiedzialnym za gaszenie światła.

Józef Rakoczy

Przewodniczący Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej

PIERWSZE AKCJE BOJOWE RYPIŃSKICH ODDZIAŁÓW AL

Pierwsze zorganizowane akcje bojowe rypińskich oddziałów AL miały głównie na celu zdobywanie broni, żywności i odzieży. Oddziały zaszły się już w głąb lasów, zdane pod względem zapotrzażenia na własną zapobiegliwość.

Podczas pierwszego zbrojnego wystąpienia oddziału w sile 30 ludzi obrano sobie za cel zagrodę wpływu wogo Niemca w Górznie w pow. brodnickim. Przyniosło ono partyzantom trzy sztuki broni.

Wkrótce potem młode oddziały AL porwały się już do działania zakrojonego na szeroką skalę: uplanowano i wykonano w ciągu jednego dnia cztery akcje. Oddział rypiński otrzymał posiłki z pow. sierpeckiego i z Puszczy Kampinoskiej. I tak wzmocniona grupa partyzantów, podzielona na cztery oddziały dokonała zbrojnych wypadów na leśniczówkę Błociczno, gdzie nadleśniczy Weidemann urzędował pod osłoną straży niemieckiej, składającej się z ok. 20 żołnierzy. Drugi oddział wkroczył do zagrody, w której miał siedzibę tamtejszy „Politischer Leiter”. Trzeci oddział obsadził niemiecki punkt skupu nabiału, gdzie zebrał się wielki zbiorowy transport z kilku gromad. Czwarty oddział wreszcie rozprawił się z hitlerowskim pelnomoconikiem dla spraw rolnych. We wszystkich tych akcjach partyzanci mieli do czynienia z dobrze uzbrojonymi SS-owcami i SA-manami, którzy terroryzowali miejscową ludność.

We wszystkich akcjach partyzanci rypińscy osiągnęli swój cel. W leśniczówce Błociczno zdobyli 22 sztuki broni maszynowej i ręcznej. W pozostałych akcjach zdobyli poza bronią większe ilości żywności oraz zniszczyli zapasy.

Pierwsze sukcesy AL-owców rypińskich nie ograniczały się jednak do zdobyci wyłącznie materialnych. Znaczenie pierwszych wystąpień sięgało znacznie dalej. Na Niemców, którzy, w spokojnym zdawało się po wściec czuli się niczym nie zagrożeni, padł strach. W poplochu opuścili swe zagrody, aby schronić się w Rypinie pod osłonę wojska. Równocześnie działalność partyzantów związała znaczne siły zbrojne hitlerowców.

Bezpośrednio po czterech bojowych akcjach AL władze hitlerowskie zmobilizowały około 2000 wojska, które

NA ZDJĘCIU: Wysadzenie pociągu na linii Starachowice — Skarżysko Kamienne przez Saszke i Bacę (październik 1942 r.). Foto CAF — z archiw. Wyd. Hist. Partii KC PZPR

Kronika POMORSKA

Redakcja „Gazety Toruńskiej” — Toruń, ul. Stalingradzka róg Wielkich Garb (dawnej kucyki, „Italia”) tel. 900. Sekretariat czynny od godz. 9-16.

MUZEUW POMORSKIE
Wystawa stała galeria malarstwa polskiego XIX i XX w.
Wystawa stała działu etnograficznego, archeologicznego.
Wystawa czasowa działu grafiki „Toruń — gród Kopeńnika”.
Wystawa czasowa pn. „Kopernik”.
Muzeum otwarte we wtorki i piątki od godz. 10-19, w soboty i czwartki od godz. 9-16, w niedziele od godz. 10-14.
W poniedziałek muzeum nieczynne. Wstęp bezpłatny.

REPERTUAR KIN
Kino Wolność — ul. Prosta 5 — wyświetla film pt. „Wesołe kumoszki z Windsoru”.
Kino Orzeł — ul. Strumykowa 1 — wyświetla film prod. węgierskiej pt. „Majestwno Katarzyny”.
Kino Bałtyk — ul. Mickiewicza 77 — wyświetla film pt. „Wschodnie lato”.
Kino Plaż — Chelma, wyświetla film pt. „Wschodnie lato”.
Początek seansów w dni powszednie o godz. 17.30 i 19.30. W niedziele i święta o godz. 15.30, 17.30 i 19.30.

Z życia Partii

Dnia 6 lutego br. o godz. 17, w sali Collegium Maximim (dawnej Dwór Artusa) wygłosił lektor KC PZPR odczyt o projekcie Konstytucji Polski Rzeszypospolitej Ludowej. Aktyw partyjny i związkowy przystąpił do dyskusji.
Komitet Miejski PZPR, Wydział Organizacyjny, w Toruniu za wiadomości, iż w poniedziałek, dnia 28 stycznia br. o godz. 17 w Ośrodku Szkolenia Partyjnego, przy ul. Fredry 8, odbędzie się odprawa wszystkich sekretarzy podstawowych organizacji partyjnych.

ODPRAWA KORESPONDENTÓW FABRYCZNYCH, TERENOWYCH I WIEJSKICH „GAZETY TORUŃSKIEJ”

(t) W środę, dnia 30 stycznia br. o godz. 17.30 odbędzie się w Ośrodku Szkolenia Partyjnego, przy ul. Fredry 8 odprawa korespondentów fabrycznych, terenowych i wiejskich „Gazety Toruńskiej”. Ze względu na ważne problemy, poruszone na odprawie i na omówienie planu na najbliższy okres, przybycie wszystkich korespondentów obowiązkowe.
Korespondenci z terenu powiatu otrzymają zwrot kosztów podróży.

„GAZETA POMORSKA”

Organ Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. Redakcja Kolegium Nakiad RSW „Prasa”.
Redakcja Bydgoszcz, ul. Dworcowa 13. Telefon: Redaktor naczelny 47-55. Sekretarz redakcji 47-60. Dział sportowy i miejski 47-60. Działy terenowe, depešy 47-80. Dział rolny 47-28. Działy: gospodarstwa, partyjny, kulturalno-oswiatowy 47-60. Działy: korespondentów, listów, czytelników i interwencji oraz porad prawnych — ul. Dworcowa 12, telefon 48-99 i 41-80. Sekretariat 47-39.
Redakcja nocna 47-88. Korespondent 38-73. Administracja 48-96 i 48-86.
Koleportaż: Przemarska zbiorowa — 19-31, sprzedaż komiśowa — 19-51, prętnerska pocztowa i indywidualna — 19-50, reklamacja centrala — 21-90, wewn. 007. Biuro Ogłoszeń: Bydgoszcz, Dworcowa nr 16, tel. 48-08.
E-3-12016
Prenumerata przyjmuje PPK „Ruch” na konto PKO „GAZETA POMORSKA” nr VI-18-02.
Tłoczono członkami Drukarni RSW „Prasa” — Bydgoszcz

Załoga Parowozowni PKP - Kluczyki piętnuje organizatorów neohitlerowskiego Wehrmachtu

(t) Najszerze masy ludności wyrażają w odbywających się w miastach i wsiach zebraniach nienawiść i pogardę dla knujących ludobójcze plany odwetowców zachodnio-niemieckich i ich mocodawców z Wall-Street.
Na masówce protestacyjnej w Parowozowni PKP — Toruń — Kluczyki załoga ostro napiętnowała organizatorów faszystowskiego Wehrmachtu, knujących nową pozoję wojenną.
Zabierając głos w dyskusji przedownik pracy tow. Urbański w mocnych słowach powiedział:
„Więcej napraw szybkościowych, więcej wagonów — oto nasza odpowiedź podżegaczom wojennym. Przed terminowym wykonaniem Planu 6-letniego wzmocniamy siły pokoju, a inicjatorów nowego Wehrmachtu spotka ten sam los, który spotkał Hitlera”.

W rezolucji uchwalonej na zakończenie masówki załoga parowozowni zobowiązała się do zwiększenia wydajności pracy, aby przedterminowo wykonywać plany produkcyjne, i do zacieśnienia więzi z Ludowym Wojskiem, stojącym na straży naszej niepodległości.
Masówkę zakończono odśpiewaniem Międzynarodówki.
K. Rogowski korespondent

Również pracownicy Prezydium Miejskiej Rady Narodowej na specjalnym zebraniu ostro zapretostowali przeciwko odbudowie faszystowskiego Wehrmachtu.
„Naszą odpowiedzią na amerykańskie plany agresji — czytamy w uchwalonej rezolucji — będzie wzmocnienie sojuszu z naszym wielkim

przyjacielem Związkiem Radzieckim, z narodami krajów demokracji ludowej i walczącym o pokój masami pracującymi krajów kapitalistycznych i kolonialnych. Jednocześnie popierać będziemy pokojową politykę Niemieckiej Republiki Demokratycznej dążącej do zjednoczenia Niemiec”.

H. Kamyszek korespondent

Dla uczczenia 10-lecia PPR

Brygada kwasowni w Zakładach Nawozów Sztucznych w Toruniu dała dodatkową produkcję wartości ponad 182 tys. zł

Przodująca brygada kwasowni w Zakładach Nawozów Sztucznych w Toruniu podjęła poważne zobowiązania ku czci 10 rocznicy PPR.
Zobowiązała się ona wykonać dodatkową produkcję wartości 182.312 zł. Zobowiązanie podpisali wszyscy, a między nimi tacy przodownicy jak: Siudowski, Antmański, Wiekowski, Zygmunt Kwiatkowski, Szulej, Kowalski i Wiśniewski.
Brygada kwasowni, jak wynika z zobowiązania postanowiła przyspieszyć realizację zadań trzeciego roku wielkiego Planu 6-letniego:
Ażeby cel ten osiągnąć brygada przystąpiła w 100 proc. do współzawodnictwa, a poszczególne członkowie walczyli o tytuł najlepszego piecowego i o tytuł czołowego przodownika pracy.
W dniu 25 bm. brygada zameldowała o pełnym zrealizowaniu zobowiązania.
Siudowski podkreślił w rozmowie: Brygada nasza po wprowadzeniu nowych metod pracy, współzawodnictwa na nowych normach jest nie do poznania. Bijemy się o wykonanie planu i osiągamy dzięki temu sukcesy.

Dla uczczenia 10-lecia PPR

Brygada kwasowni w Zakładach Nawozów Sztucznych w Toruniu dała dodatkową produkcję wartości ponad 182 tys. zł

W dniu 25 bm. plan wykonaliśmy przedterminowo i uzyskaliśmy ogromne oszczędności w sumie 182.312 zł. Z dumą muszę podkreślić, iż wkład naszej brygady w ten sukces był bardzo wielki. Wyzywamy brygadę remontową naszych zakładów do współzawodnictwa. (S)
Dla uczczenia 10 rocznicy powstała PPR sekcja techniczna POM w Kowalewie Pom. postanowiła do 28 bm. dokonać gruntownego przeglądu maszyn rolniczych we wszystkich spółdzielniach produkcyjnych w pow. wbrzeskim i przygotować je w skróconym terminie do akcji wiosenno-śnieżnej.
Obsługa kuźni zobowiązała się uruchomić dodatkowo jeszcze jeden wentylator, co wpłynie w dużym stopniu na podniesienie warunków i wydajności pracy.
Traktorzysta Alojzy Tomaszewski podjął się przedłużenia okresu międzyremontowego ciągnika o 1.000 godzin.
Alojzy Mazurkiewicz korespondent wiejski

Uroczysta akademia z okazji 10 rocznicy PPR w Parowozowni PKP - Kluczyki

(t) W Toruniu w Parowozowni PKP Kluczyki odbyła się uroczysta akademia, poświęcona 10 rocznicy powstania Polskiej Partii Robotniczej. Referat o lokalizacji wygłosił tow. Leńkartowski, kierownik Wydziału Organizacyjnego KM PZPR.
Następnie II sekretarz KM PZPR tow. Skonieczny wręczył legitymacje członkowskie PZPR następującym kandydatom: tow. Franciszkowi Gruszczyńskiemu, Stanisławowi Gołaszewskiemu, Zdzisławowi Marcinkowskiemu oraz Władysławowi Wiśniewskiemu.
Tow. Franciszek Gruszczyński oświadczył z dumą, że pracować będzie z podwojnym wysiłkiem dla dobra Ojczyzny Ludowej, gdyż chce zasłużyć na miano dobrego członka Partii.
Tow. Stanisław Gołaszewski podkreślił, iż posiadanie legitymacji partyjnej zobowiązuje go do walki o Plan 6-letni i socjalizm. Postawą swoją udowodnił, że zasługuje na to, iż otrzymał legitymację partyjną.
Z kolei przemówił do zebranych

przedstawiciel ZZK tow. Binkowski, który podkreślił ogromne zadania kolejniactwa polskiego w Planie 6-letnim. Zaznaczył on, iż przez rozwinięcie socjalistycznego współzawodnictwa pracy będzie można sprostać wskaźnikom zwiększenia masy towarowej o 74,6 proc. Tylko wspólnym wysiłkiem, kolektywną pracą cel ten można osiągnąć.
Przy burzliwych oklaskach wręczył naczw. tow. Kornacki odznak „Racjonalizatora produkcji” tow. Ferdynandowi Raginie oraz odznak „Przodownika Pracy” najbardziej aktywnym pracownikom w PKP Kluczyki. Odznaki te otrzymali: Eliaz Czarniecki, Bronisław Zielaskowski, Roman Smoliński, Jan Osowski, Kazimierz Górski i inni. Ogółem odznaczonych zostało 15 towarzyszy.
Na zakończenie uroczystości wystąpił zespół świetlicowy PKP z bogatym programem artystycznym.
A. Stempziński korespondent

Pracownicy Miejskiego Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlanego zaoszczędzili ponad 4.000 zł

(t) W roku ub. pracownicy Miejskiego Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlanego podjęli szereg zobowiązań oszczędnościowych. Ostatnio podsumowano wyniki tej akcji i stwierdzono, że zobowiązania zostały przekrocone, gdyż oszczędność uzyskana przez załogę wynosi 4.592,62 zł.
Największe oszczędności uzyskał rejon IV. Dzięki zaoszczędzeniu wielkiej ilości cegły szamotowej i zwykłej oraz kafil robotniczy tego rejonu uzyskali 1700 zł. Rejon V zaoszczędził 996 zł, a to przez wydobycie rury kamionkowej o długości 40 m.
Inne rejonory oraz działy przedsiębiorstwa swoimi osiągnięciami wykazały, że oszczędzać można na każdym kroku. W roku bież. robotnicy Miejskiego Przedsiębiorstwa Remontowo-Budowlanego postanowili wzmocnić walkę o obniżkę kosztów własnych i o przedterminowe wykonanie planu.
H. K.

Wystawa jedwabnicza

W niedzielę, dnia 27. 1. br. została otwarta w Toruniu w ogrodzie „Tivoli” przy ul. Bydgoskiej 6 wystawa jedwabnicza połączona z wystawą zwierząt futerkowych.
Niezwyczajnie ciekawa wystawa obrazuje sposób powstawania jedwabiu naturalnego na świecie i uwidacznia cykl rozwojowy motyla — przadki.
Wystawa otwarta codziennie od godz. 9 — 20 do dnia 3. 2. br. włącznie. Pożądane jest, aby szkoły i młodzież ją zbiorowo (wycieczki), dla których będą wygłaszane specjalne pogadanki.

W trzech słowach DLACZEGO?

...w Toruniu, w którym znajdują się liczne szkoły techniczne, brak już od miesiąca papieru technicznego? Papier ten można otrzymać w każdym innym mieście.
...około ZMP w Wybczu nie przejawia żywszej działalności? Młodzież tamtejsza jest chętna do pracy i ma dobre warunki, gdyż w Wybczu mieści się 7-klasowa szkoła i jest piękna świetlica. Należałoby by organizację podnieść pracę w tym ośrodku.
...lampy elektryczne we Wrzósach II pała się często bez przerwy kilka dni? Są wypadki, że nie pała się w ogóle. Brak oświetlenia daje się najbardziej odczuwać przy spółdzielni.

O czym pisała prasa toruńska 15 lat temu?

„Słowo Pomorskie” z dnia 8 listopada 1936 roku pisze:
JAK ŻYJĄ CHŁOPI POMORSZY W OKRESIE SANACJI
„Sytuacja mieszkaniowa chłopów Pomorza staje się wprost tragiczną. Zabudowania gniją i rozpadają się, a przedsiębiorstwa budowlane nie spieszą się z robotą, grzebią się, chociaż zima nadchodzi. Ludzie tymczasem mieszkają w chlewkach. Razem z bydlęciem i trzodą. W zgodzie leżą przy sobie krowy, koń, świnie, obok stółko, szafa z ubraniami, stołki, skrzynia zamiast stołu, a w pośrodku znajduje się kołyska z dzieckiem. Wszystko razem: dorośli, dzieci, świnie, krowy i konie.
Tu się je, śpi i mieszka.
W obliczu tej nędzy, zaglądnącej do chałup chłopskich pan minister rolnictwa Poniatowski miał czelność powiedzieć, że „to wszystko furda, żyć można z bydlęciem razem w jednym pomieszczeniu i nikt od tego nie umrze”. (e)

Traktorzyści Państwowych Gospodarstw Rolnych pogłębiają swoją wiedzę

(t) Mechanik zespołowy PGR Pigza tow. Franciszek Polakowski zorganizował przed zbliżającą się akcją wiosenną specjalny kurs dla traktorzystów, na którym zdobędą oni fachową wiedzę i pogłębią swoje dotychczasowe wiadomości.
Dwa razy w tygodniu począwszy od 11 stycznia br. w świetlicy zespołowej w Pigzy gromadzi się 38 traktorzystów i ich pomocników, którzy podczas całonocnych zajęć uczą się obsługi polowej i technicznej ciągników, zapoznają się z prawidłowym wykorzystywaniem maszyn rolniczych oraz poznają budowę silników.
Dużo czasu poświęcają kursanci za gadaniem politycznym — społecznym oraz sprawom oszczędności w rolnictwie. Interesują się oni żywo poruszonymi problemami i dzielą się swoimi spostrzeżeniami i doświadczeniami podczas ożywionych dyskusji.
Niektórzy z nich, jak: Jan Jasiak i Alfons Wiśniewski czynią bardzo dobre postępy, interesując się przodującą agrotechniką radziecką i nową technologią pracy radzieckich ośrodków traktorowych.
W ten sposób traktorzyści Państwowych Gospodarstw Rolnych starannie przygotowują się do czekających ich prac w okresie akcji wiosennej. (p)

Działacze samopomocowi współdziałają aktywnie w realizacji skupu zboża

(t) W gromadach, w których aktywnie ZSCH wykazał się sumienną pracą na odcinku oświatowym i wychowawczym, wykonawstwo zobowiązań wobec Państwa przebiegało o wiele sprawniej.
Jan Winiarski, prezes gromadzkiego koła ZSCH w Zalesiu i prezes gromadzki Stanisław Kielak z Nowej Chelmy od pierwszej chwili prowadzili w swoich gromadach szeroką akcję wyjaśniającą, przyczyniając się do 100 proc. wykonania planowego skupu zboża.
W gromadzie Różankowo osobistym przykładem, służył odznaczony za akcję skupu zboża srebrnym krzyżem zastąpił tow. Komorowski.
Na terenie gminy Złotonia wyróżnili się Jan Lewandowski, Józef Wochna, na terenie Lulkowa Orliowski i Miętkiewicz, w Podgórzcu wsi tacy działacze jak Wór, Klimkiewicz, Nadrasik i Gerat.
W Popielach przeprowadzili szeroką akcję oświatową działacze ZSCH Laskowski i Simon, w Rzęczkowie tow. tow. Zawadzki, Mankowski, Warchoła, Grzesiuk i Czarniecki.
W rozmowach indywidualnych i na zebraniach gromadzkich mówili oni z naciskiem o wykonaniu obowiązków wobec Państwa. Przedstawili ogromne zdobycze klasy rolniczej.
Wielu działaczy ZSCH wyróżniło

Wykłady powszechnie UMK

(t) W poniedziałek, dnia 28 stycznia o godz. 19 w sali 5 Coll. Matus (I piętro) odbędzie się kolejny wykład powszechny UMK.
Odczyt pt. „Aleksander Fredro” wygłosi prof. dr Bronisław Nadolski.
Członkowie PSS
(t) Dział społeczno-samorządowy PSS organizuje bezpłatne przedstawienie w Państw. Teatrze Ziemi Pomorskiej. Wystawiona zostanie sztuka „Świerszcz za kominem”. Przedstawienie odbędzie się we wtorek, dnia 29 stycznia o godz. 19. Bilety za okazaniem legitymacji członkowskiej nabywać można dnia 26 i 28 w godzinach od 8 — 13 w biurze przy ul. Wielkie Garbary 18.

FAKTY i ludzie

Świetlica w Fabryce Maximum Elektrycznym w Toruniu, w której odbywa się kurs dla dzieci zleceniwa zdrowotnego, służył odczynnym samopomocom chłopskim. W roku ub. odbywały się kursy, po przystąpieniu 27 uczniów. Zdał gaganiki, zebrania robotnicze, a na wyróżników. Wszystko byłoby do nienie zasługują Urbanik brzo, gdyby nie brak kuzi.
W czasie zebrania odbywa się gorączkowe przenoszenie stółków i krzesel, co utrudnia dnia organizację. Jak dotychczas nikt za sprawę nie zainteresował się.
W Pokuciskach korespondent
(t) Koło LPZ przy Tech-

Tysiące pomordowanych ofiar mówią o zbrodniach hitlerowskich

Było to pod koniec listopada 1940 roku. Do Chelmy, niedaleko Kola przyjechało gestapo. Hitlerowcy zajęli między innymi pałac, remizę i wiele innych budynków. W pałacu przystąpiono do robót, o których ludność okoliczna mówiła z wielkim niepokojem. 9 grudnia cele w pałacu i „urządzenia” zostały ukończone. Tegoż dnia przywieziono pierwszy transport ludzi z Kola w liczbie 700 osób; zaraz po tym z Dąbia i innych pobliskich miasteczek. Liczba przywiezionych zwiększyła się do tysiąca dziennie. Tak trwał do wiosny. A potem nadjeżdżały pociągi wiozące 1.500, a nawet 2 tysiące nieszczęśliwych ofiar...
Przywiezionych mordowano początkowo w lesie niedaleko Kola, przy czym teren ten był silnie strzeżony.
W lesie na przestrzeni 1 kilometra kwadratowego wykopano rowy szerokości 8 metrów. Były to groby zbiorowe pomordowanych.
Kiedy później do Chelmy przyjeżdżał transport gestapowców udających właścicieli majątku przemawiał do przywiezionych w sposób mniej więcej następujący: „Będziecie tu pracować i będziecie wam dobrze, ale musicie spełniać wszystkie moje rozkazy. Wszyscy musicie pracować, a wtedy Niemcy wygrają wojnę.”
Następnie wprowadzano wszyst-

kich do dużej sali pałacu, kazano rozbiierać się mówiąc, że rzeczy będą zabezpieczone, a ludzie muszą udać się do łaźni... A potem krótka wędrówka przez korytarz obawiano się przez pijanych gestapowców i wejście do auta z komorą gazową. Samochód ruszał. Ciasno ustawieni więźniowie umierali pod działaniem gazu wśród straszliwych meczarni. Ofiary bestialstwa przewożono do lasu, gdzie je wrzucano do rowów. Taki „transport” odbywał się mniej więcej co pół godziny przez trzy miesiące codziennie.
Nieco później zaczęły nadjeżdżać pociągi z Węgier, Rumunii, Czechosłowacji, Niemiec, Francji, a między innymi pociągi z dziećmi polskimi. Groby zasypano i dla zatarcia śladów załano trawę. 7 kwietnia 1943 roku pałac został podminowany i wysadzony w powietrze.
Hitlerowcy — kaci odjechali 11 kwietnia, ale po niecałym roku wrócili, bo oto w marcu 1944 roku gestapo poleciło przygotować szpichrz majątku i urządzić w nim więzienie dla grup roboczych: krawców, szewców, ślusarzy i in. Nieco dalej zbudowano dwa baraki. Mniejszą służył do przechowywania złota i innych kosztowności. Drugi przeznaczono na magazyn ubrań i towarów, które zabrawano ofiarom.
W lesie zbudowano dwa olbrzymie piece do spalania ciał ludzkich i trzy baraki.

W czerwcu 1944 roku przybył transport nowych ofiar. Trzymano ich początkowo w miejscowych kocielach, a następnie wywożono samochodami ciężarowymi do lasu. Przed śmiercią nieszczęśliwi musieli napisać karty pocztowe do rodziny. Na jednej z nich czytamy: „Przyjechalismy do Muenchen. Drogo mieliśmy szczęśliwa. Jest nam bardzo dobrze. Życie pierwszorzędnym. Pracujemy przy rozbiórce zombardowanych domów...”
Takie oto karty z małymi zmianami w treści i ze zmianą miejscowości Muenchen na Leipzig, czy też jakieś inne miasto gestapowcy wysyłali potem do rodziny...
W przeciągu trzech miesięcy zamordowano około 15 tysięcy osób. Zdarały się wypadki, że wrzucano ofiary do wrzasku gotującej się żywcem, a szkielety, oczyszczone z ciał, wysyłano do Berlina.
Tysiące i dziesiątki tysięcy Żydów, a wśród nich znaczna część z Włocławka zginęła w Chelmie. 87 zatrzymano jeszcze przez jakiś czas przy życiu używając ich do robót. I tych jednak nie oszczędzono. Wyprawiono ich w chwili, gdy już Armia Radziecka zbliżała się do Kola do pięciu za budynki i tam hitlerowcy wykłmali metodą strzału w tył głowy mordowali nieszczęśliwych ofiary.
Kiedy z pozostających niewielkiej grupy 20 zamordowano, reszta zorientowała się i podjęła nierówną walkę. Dwóch gestapowców zostało zabitych. Nieszczęśliwi więźniowie wpędzeni do szpichrza zostali spaleni żywcem...

Jeden z Żydów zdołał zbiec jeszcze przed zamknięciem budynku. Był nim Mieczysław Żurawski z Włocławka. Uratował się też 15-letni Szymon Srebrnik z Łodzi, który leżąc wśród zabitych zdołał się ukryć, a potem zbiec...
O godzinie 10 rano 17 stycznia 1945 roku hitlerowcy wyjechali.
Wśród dokumentów pozostały na zwiska niektórych katów. Dowódcą gestapo w Chelmie był Lange, a po nim Bothman, zastępca Otto. Okrucieństwem wyróżnił się oberleutnant Lang. Nie ustępował mu transportkomandier Byrm. Tymi, którzy zbierali grabione oszczędności byli Bristinge i Gorlich. Funkcję lekarza pełnił M. Letz. Dział gospodarczy prowadził Heifels. Piecowymi byli Runge i Klitschmer. Funkcję towarowego pełnił Richter, a szefem karnym gestapowskiej był Schmidt...
Siedem lat minęło od chwili, kiedy ohydny zbrodniarz hitlerowski uciekł prerażeni wiadomością o zbliżającej się bohaterkiej Armii Radzieckiej. I oto jesteśmy świadkami, kiedy zbrodniarze imperialistyczni chcieliby odbudować Wehrmacht, wzniesić zarzewie wojny, wciągając do szeregów nowego Wehrmachtu wszelkiego rodzaju przestępców...
Odrzuciła się karta historii Światowy obóz pokoju, ze Związkiem Radzieckim na czele, coraz bardziej utrwała pokój, o który walczą wszyscy uczciwi ludzie i nie dopuści do odrodzenia się faszyzmu niemieckiego.

Poszukiwania pracowników

KIEROWNIKA gospodarstwa człowieka energicznego z długoletnią praktyką rolną przyjmie od zaraz Zespół PGR Główny pow. Słupsk. Zgłoszenia należy kierować PGR Zespół Główny pow. Słupsk poczta Główny, 1444 K

W kolekturze „ORBIS” Toruń

padła główna wygrana złotych 100.000
w I rzucie 3 loterii na nr 96772
„Orbis” wypłaca wygrane gotówką natychmiast bez potrąceń 139k

Ogłoszenia drobne

ZGUBIŁO legitymację służbową 193 Włocławskie Zakłady Roszarnicze w Choceniu Pietrzak Józefa Niemolewo gmina Śmłowice, pow. Włocławek. (327 P)
ZGUBIŁO kwit komisyjny nr 2739 Bosa Toruń. (344P)
ZGUBIŁO kartę meldunkową na nazwisko Karzewski Karzewska Regina nr F/4945 Toruń. (333 P)
ZGUBIŁO zaświadczenie wojskowe, legitymację szkolną, absolwencką, zezwolenia na nazwisko Kręcki Kazimierz Rogozimiec. (343P)

KUPNO

KUPIE planino. Zgłoszenia Toruń, Grudziądzka nr 44. m 63. (332 P)

SPRZEDAŻ

SPRZEDAM krowę wysoko celną. Toruń Stawki — Południe 21/33. (342 P)

SYPIALNIE nowoczesną z dziesięciu sztuk sprzedam. Toruń, Mickiewicza 74/3. (330 P)

POSADY

POTRZEBNA pomoc domowa. Toruń, Mickiewicza 31, m. 5. (335 P)

MIESZKANIA

DWIE nauceycielki, siostry poszukują z względnie i po koju umebi. Toruń, telefon 935 do godz. 15. (331 P)

ROZNE

SERDECZNE podziękowanie składam dr Masalskiemu i dr Suchemu za wysiłek przy mojej ciężkiej operacji. Flakorska Cecylia Toruń, Mickiewicza 110. (328 P)